

NAŠA KATEDRALA

15 (2011) ZAGREB

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:726

**ODBOR ZAGREBAČKE
NADBISKUPIJE
ZA OBNOVU KATEDRALE**

Mons. Vladimir Stanković
Mons. Mijo Gabrić
Preč. Mirko Totović
Mr. Josip Kuhtić
Prof. dr. Ivo Podhorsky
Prof. dr. Zorislav Horvat
Zvonimir Rukavina

NAŠA KATEDRALA

Časopis Odbora zagrebačke
nadbiskupije za obnovu katedrale
10000 ZAGREB, Kaptol 31
Tel.: 48-14-705, faks: 48-14-721

Žiroračuni:

Zagrebačka banka:
NADBISKUPIJA ZAGREBAČKA
UPRAVA KATEDRALE
2360000-1101559611

Privredna banka:
ZAGREBAČKA NADBISKUPIJA
OBNOVA KATEDRALE
2340009-1110099490

Direktor:
Vladimir Stanković

Glavni urednik:
Mijo Gabrić

Tehnički urednici:
Josip Klarić
Zvonimir Rukavina

Jezični urednik:
Josip Sinjeri

Uredničko vijeće:
Damir Foretić, Mijo Gabrić,
Zorislav Horvat, Silvije Novak,
Zrnka Oštrić, Ivo Podhorsky,
Zvonimir Rukavina

Fotografije:
Josip Klarić, Zvonimir Rukavina, arhiv
Glasa Koncila, fototeka MGZ-a

Grafička priprema:
Glas Koncila
Kaptol 8, 10000 Zagreb
Tisak: Grafika Markulin

Časopis izlazi povremeno
Naklada: 2.000 primjeraka

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:7258

SADRŽAJ:

Uvodno slovo	1
MONS. JOSIP KLARIĆ: Papa Benedikt XVI. u katedrali.	2
MONS. IVAN MIKLENIĆ: Naši pokojnici – mons. Josip Klarić	6
MONS. IVAN ŠAŠKO, biskup: Uvod u sprovodno slavlje i homilija na euharistijskome slavlju za mons. Josipa Klarića	10
ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ. Obnavljanje katedrale u 2010. godini	15
ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ. Obnavljanje katedrale u 2011. godini	37
DR. ZORISLAV HORVAT, d. i. a.: Branko Šenoa i naša katedrala	60
ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ.: Odbor i izvođači radova, 1990. – 2011.	66
PRIREADIO MONS. JOSIP KLARIĆ – RUDOLF HORVAT: Prošlost grada Zagreba	70
MONS. JOSIP KLARIĆ: Zbivanja u katedrali u 2010. godini	77
Zbivanja u katedrali u 2011. godini	87
Darovatelji za katedralu u 2010. i 2011. godini	93

UVODNO SLOVO

Razumljivo je da oko polovice sadržaja petnaestog broja *Naše katedrale* donosi likovne i opisne sadržaje o radovima na obnovi naše prvostolnice u 2010. i 2011. godini, i to iz pera glavnog nadzornog inženjera Zvonimira Rukavine. Željelo se dokumentarno pokazati što se i kako se radilo do blistavog izgleda završena sjevernog zvonika i postavljanja skele i početnih radova na gornjem dijelu južnoga.

Drugih desetak stranica posvećeno je uspomeni na pokojnoga dugogodišnjeg *spiritus movensa* svekolike obnove naše katedrale – mons. Josipa Klarića, koji je ovaj svijet zamijenio boljim u rujnu 2011. godine.

Ali je on do posljednjeg časa bio radin i vrlo aktivan, i to baš u pripremi ovoga broja njegova i našeg časopisa. Njemu zahvaljujemo prikaz pohoda pape Benedikta XVI. Zagrebu, našoj katedrali i grobu bl. Alojzija Stepinca. A kao marljivi i precizni kroničar pokojnik

nam je ostavio i prikaz zbivanja u cijeloj 2010. i polovici 2011. godine.

I još: kao što je u ovom broju dr. Zorislav Horvat povezo Branka Šenu i njegove grafike s mnogim prikazima naših povijesnih spomenika, tako nam je za ovaj broj u svojem računalu Klarić ostavio prikaz Rudolfa Horvata *Prošlost grada Zagreba*.

Svakako, neće biti naodmet upoznati se s imenima onih koji čine Odbor Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale posljednjih 25 godina, kao i stručnog i radnog odbora te predstavnika nadležnih službi za zaštitu spomenika. A da su navedeni i izvođači radova – osobe i tvrtke – to je, uz našu zahvalnost, samo jedno obogaćenje.

U nadi da će se radovi na južnom zvoniku, uz Božju pomoć i dobro srce naših dobrotvora, odvijati po predviđenom planu, ovaj broj našeg časopisa predajemo javnosti.

Odbor

MONS. JOSIP KLARIĆ

PAPA BENEDIKT XVI. U KATEDRALI

Uz veliku radost cijele domovine Hrvatske, posjetio nas je papa Benedikt XVI. Neposredan povod papina dolaska bio je Nacionalni susret katoličkih obitelji.

U bogatom programu, koji se je odvijao 4. i 5. lipnja 2011., u Zagrebu, pod geslom »Zajedno u Kristu«, na više lokacija Papa se je sreo s ljudima, koji su ga oduševljeno susretali i dočekali.

Prvi susret je bio na aerodromu, gdje su ga dočekali vjernici susjednih župa te vodeći ljudi crkve i države. Uslijedio je susret s predsjednikom Ivom Josipovićem, u Predsjedničkim dvorima. Zatim, u papinskoj nuncijaturi, susret s predsjednikom Vlade Jadrankom Kosor. Nakon toga je bio prijem u Hrvatskome narodnom kazalištu, na kojem su sudjelovali izabrani i pozvani uzvanici iz svih struka i struktura politike, znanosti, sporta, vjerskih zajednica, gospodarstvenika i drugih. Uzvanika je bilo oko sedam stotina.

Bilo je mnogo onih koji su željeli doći na taj susret, ali nisu mogli.

Nakon Papina govora u HNK-u bio je kratki susret s nekim istaknutim osobama.

Nakon susreta u Hrvatskome narodnom kazalištu uslijedio je susret s mladima, koji su se okupili na Trgu bana Josipa Jelačića. Prizor je bio prekrasan. Mladi su se okupili u velikom broju te uz pjesmu, u veoma dobrom raspoloženju, dočekali Papu. Kažu da ih je na Trgu bana Jelačića bilo više od 20.000, a zajedno s onima u susjednim ulicama i onima ispred katedrale da ih je bilo više od 50.000. Ništa ih nije omelo. Ni kiša, ni nevrjeme. Sa slušali su Papinu riječ, koja je upravljena njima. Najljepši i nadasve potresan trenutak je bio izražen u tišini i tihom molitvi, u kojoj se mogao »čuti i pjev ptica«, kako reče jedan od Papinih suradnika i pratitelja.

Trg je bio ispunjen, a isto tako i ulice uokolo, kao i trg ispred katedrale, gdje se na video zidu pratilo sve što se događa na Trgu bana Josipa Jelačića.

Nakon susreta s mladima Papa je, vozeći se u papamobilu, otišao u papinsku nuncijaturu na počinak.

Nije ni potrebno spominjati da su u svim ulicama kojima je papa prolazio strpljivo čekali brojni ljudi, kako vjernici tako i ostali, i da su ga svi oduševljeno pozdravljali. Na svim licima vidjela se radost, koju je osjetio i Benedikt XVI. te je iz svoga vozila pozdravljao i blagoslivljao sve s kojima se putem sretao.

U nedjelju 5. lipnja središnje događanje posjeta Benedikta XVI. Zagrebu i Hrvatskoj odvijalo se na Hipodromu. Radi loših vremenskih uvjeta i kiše strepili smo za hodočasnike. Pribojavali smo se da će se okupiti manji broj, ali sva su naša strahovanja bila nepotrebna, jer Hi-

podrom je bio sasvim dobro popunjen, a o broju prisutnih novinari su davali različite informacije. Jedni su govorili o 200.000, drugi o 250.000, treći o 300.000, pa i više od 400.000 hodočasnika. Koja je brojka najbliža istini nikada ne ćemo saznati, ali sigurno je da će nam u sjećanju ostati slika velikog mnoštva, u kojem su bili mladi i stari, roditelji s djecom, biskupi i svećenici.

Ne treba ni spominjati da je i ovaj put papa Benedikt lijepo govorio i da je njegova riječ dobro prihvaćena.

Nije ovdje mjesto da donosimo prosudbe papinih riječi izrečenih na aerodromu, u Hrvatskome narodnom kazalištu, ili na susretu mladih, pa niti na Hipodromu. O tome su mnogi mnogo već rekli i napisali u raznim novinama, časopisima ili revijama. O tome su svoje mišljenje izricali i na tribinama, pred kamerama ili drugim zgodama. Pred nama je posljednja točka u programu Papina dolaska, koja se odvijala u katedrali.

Papa je želio doći u zagrebačku katedralu iz dva razloga. Prvo je da moli večernju molitvu s biskupima i svećenicima i da se pomoli na grobu bl. Alojzija Stepinca, kojega veoma časti i čiju je

svetost i zasluge uvelike isticao i hvalio u svojim govorima. To je ujedno bila i prigoda da se pomoli na grobu pok. kardinala Franje Šepera, koji je prije njega bio na čelu Kongregacije za nauk vjere, i na grobu kard. Franje Kuharića, kojega je poznavao i veoma cijenio.

U prepunoj katedrali ugodno je bilo oslušivati složno i glasno pjevanje himana i starozavjetnih psalama, koje su predvodili katedralni pjevači i solisti, a svećenici, redovnici i redovnice te prisutni vjernici su im odgovarali.

U prvostolnici je Benedikt XVI. na molitvi večernje progovorio o bl. Aloj-

ziju Stepincu, njegovu svjedočanstvu i mučeništvu. »Upravo zahvaljujući čvrstoj kršćanskoj savjesti bl. Stepinac znao se oduprijeti svakom totalitarizmu te u vrijeme nacističke i fašističke diktature postao braniteljem Židova, pravoslavnih i svih progonjenih vjernika, napose mnogih progonjenih i ubijenih svećenika. Da, postao je branitelj Boga na ovoj zemlji, jer je postojano branio istinu i pravo čovjeka da živi s Bogom.« Papa je rekao:

»Želimo se prisjetiti blaženoga Alojzija Stepinca, neustrašivoga pastira, primjera apostolskog žara i kršćanske čvrstoće, čiji herojski život i danas prosvjetljava vjernike hrvatskih biskupija, podržavajući ih u vjeri i crkvenom životu.«

Posebno pak mjesto u svečanoj liturgiji bila je riječ Benedikta XVI. biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama te svećeničkim i redovničkim kandidatima.

Biskupima je poručio: »Draga braćo u biskupstvu, želio bih ohrabriti prije svega vas u obavljanju vaše službe. Što budete više djelovali u plodnom suglasju među sobom i u zajedništvu s Petrovim nasljednikom, to ćete se više moći suoča-

vati s teškoćama našega vremena. Usto je važno da se ponajprije biskupi i svećenici trajno zauzimaju za pomirenje među podijeljenim kršćanima, kao i među kršćanima i muslimanima, nasljeđujući Krista, koji je mir naš.«

Svećenicima je poručio da nikada ne gube vjeru, nadu, ljubav i tako ostanu sjedinjeni. »Dragi svećenici, posebno vi župnici, poznata mi je važnost i mnogovrsnost vaših obveza u doba kad se nedostatak svećenika počinje snažno osjećati. Potičem vas da ne klonete duhom, nego da ostanete budni u molitvi i u duhovnom životu, da biste plodonosno mogli ispunjavati vaše služenje: naučavajući, posvećujući i vodeći sve koji su povjereni vašoj brizi. Velikodušno primajte one koji kucaju na vrata vašega srca, nudeći svakome darove koje vam je božanska dobrotu povjerila.«

»Dragi redovnici i redovnice, Crkva mnogo očekuje od vas koji imate poslanske svjedočenja u svakom vremenu, onaj način život koji je Isus prigrlio i ponudio učenicima koji su ga slijedili. Neka Bog bude uvijek vaše bogatstvo: dopustite mu da vas oblikuje, kako bi današnjem čovjeku pokazao jasnim pristajanje uz prave vrijednosti svetosti, istine, ljubavi Oca nebeskoga. Potpomognuti milošću Duha, govorite ljudima jezikom života, koji je preobražen uskrsnom novošću.«

»Vama mladima koji se pripravljate za svećeništvo ili za posvećeni život želim ponoviti da božanski Učitelj neprestano djeluje u svijetu i govori svakom pojedinom od onih koje je izabrao: ›Slijedi me!‹ Taj poziv zahtijeva svakodnevnu potvrdu odgovora ljubavi. Neka vaše srce bude uvijek spremno. Herojsko svjedočanstvo blaženoga Alojzija Stepinca neka nadahne obnovu duhovnih zvanja među mladim Hrvatima.«

Na kraju homilije papa Benedikt XVI. je rekao: »Neka blaženi kardinal Alojzije

Stepinac i svi sveti vaša zemlje posreduju za vaš narod, a Majka Spasiteljeva neka vas štiti!«

Prije završnog blagoslova Papa se je uputio na grob bl. Alojzija i dugo se zadržao u tihoj molitvi. Za to vrijeme cijela je katedrala utonula u tišinu molitve pred smrtnim ostacima hrvatskog mučenika.

Treba još spomenuti da je kardinal Josip Bozanić, kao domaćin, u prvostolnici

pozdravio papu Benedikta XVI., zaželio mu dobrodošlicu, zahvalio za dolazak, ali i čestitao šezdesetu obljetnicu svećeničkog ređenja. Na dar je pPapi poklonio sliku Majke Božje od Kamenitih Vrata, a Papa je njemu poklonio kalež.

NAŠI POKOJNICI

Josip Klarić, svećenik

Mons. Josip Klarić, veliki i dragi čovjek, vjerni i požrtvovni Kristov svećenik, kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog, nakon duže bolesti preminuo je u Svećeničkom domu sv. Josipa u Zagrebu, u utorak 13. rujna, u 79. godini života i 54. godini svećeništva.

Rođen je 25. prosinca 1932., od oca Mije i majke Anđe, u Slavonskom Kobašu, kao mlađi od dvojice sinova. Osnovnu školu završio je u Slavonskom Kobašu, 1943., klasičnu gimnaziju u Dječjačkom sjemeništu na Salatima u Zagrebu. 1951. Nakon mature upisao je studij bogoslovija na KBF-u u Zagrebu, gdje je i diplomirao. Za svećenika ga je u zagrebačkoj katedrali, na Petrovo 1958. zaređio nadbiskup koadjutor Franjo Šeper.

Kao mladomisnik od Božića do sv. Antuna Pustinjaka bio je u Čuntiću, koji je tada bio bez svećenika, te je snažno doživio koliko narod želi i treba svećenika. Službu župnog vikara obavljao je u

Bartolovcu (1959. – 1960.), u Varaždinu (1960. – 1962.) i u Starom Petrovu Selu (1962. – 1963.). Kao župni vikar izvrsno se je slagao sa svojim župnicima i bio je posebno blizak malenima, djeci i mladima te su se oko njega rado okupljali u velikom broju i s golemom tugom od njega se rastali kad je odlazio na novu službu. Kad je 1963. osnovana nova župa Vrbova, u njoj je bio šest godina prvi upravitelj. »Sjećam se predragih godina rada u Vrbovi, dragih ljudi, dobre djece, velike sloge i zanosa a svakako i ponosa tih ljudi, sjećam se sreće i radosti prigodom gradnje župnog stana, sjećam se vjeronauka, pjevanja, mladih i njihovih susreta, sjećam se mladića i nogometa, koji su igrali a k meni došli s molbom da im budem

Ispraćaj mons. Josipa Klarića iz Svećeničkog doma sv. Josipa u Zagrebu

Mons. Ivan Miklenić, na Mirogoju, oprostio se s velikim i dragim čovjekom mons. Josipom Klarićem

Mons. Klarić s mons. Kokšom, biskupom, mons. Stankovićem i dr. Crnkovićem, kod potpisa prvog ugovora za obnovu katedrale, u Pazinu, 1991. g.

Mons. Klarić s mons. Culejom, biskupom i mons. Stankovićem uz gosp. gradonačelnika Branka Mikšu, na svečanoj sjednici zahvale donatorima, 1994. g.

trener« – sam je zapisao. Župa Vrbova dala je, zahvaljujući njegovu doprinosu, četiri svećenika. Novu župnu kuću izgradio je i u Zapolju. Godinu dana upravljao je i župom Vrbje, od 1965. do 1966. Kao pastoralac bio je blizak ljudima, komunikativan, srdačan i nadasve uslužan te su ga u svim župama vjernici zavoljeli.

God. 1969. pozvan je na zagrebački Kaptol, najprije na službu ekonoma u Nadbiskupskome bogoslovskom sjemeništu, a nakon godinu dana imenovan je duhovnikom bogoslova. Tu je službu predano i s puno ljudske, vjerničke i svećeničke topline, otvorenosti i srdačnosti obavljao 11 godina. Doveo je svojim tihim radom do oltara brojne svećenike Zagrebačke nadbiskupije, Požeške, Varaždinske, Sisačke, Bjelovarsko-križevačke i drugih biskupija. Kao duhovnik pokrenuo je i uređivao *Vjesnik biskupa Langa*, a priredio je i izdao propovijedi zagrebačkog nadbiskupa Franje Kuharića, pod naslovom *Hodajmo u istini I. i II.*

Od 1969. do 1986. bila mu je povjerenja i briga za svećenička zvanja u Zagrebačkoj nadbiskupiji, pa je s bogoslovima, osobito pjevačima i glazbenim sastavima, pohodio župe i poticao na prepoznavanje Božjeg poziva i na molitvu za odaziv na Božji poziv. Bio je ispovjednik sjemeništaraca te ih hrabrio na putu prema svećeništvu. Bio je traženi ispovjednik i u više redovničkih zajednica.

Punih 18 godina (1982. – 2000.) bio je ravnatelj Misijskog ureda, odnosno upravitelj Papinskih misijskih djela za Zagrebačku nadbiskupiju te je očitovao iznimnu skrb i srdačnost za hrvatske misionare u zemljama Trećeg svijeta. Pozivao ih je, okupljao, kontaktirao, brinuo se da u svojim misijskim postajama dobivaju *Glas Koncila* i tako budu povezani sa svojom domovinskom Crkvom. Svi hrvatski misionari znali su da u njemu imaju snažnog podupiratelja, moralnog i materijalnog. Suradivao je i s austrijskom ustanovom MIVA i zauzeo se da naši misionari dobiju motorno vozilo. Još u bogosloviji pokrenuo je misijski bilten i širio svijest o važnosti misija.

God. 1980. nadbiskup Franjo Kuharić imenovao ga je zagrebačkim kanonikom te je više godina vršio službu dekana u

Mons. Klarić na ustoličenju dr. Jurja Batelje za kanonika Prvostolnog Kaptola zagrebačkog

Mons. Klarić s kardinalom Kuharićem na gradilištu obnove katedrale, 1995. g.

Mons. Klarić s nadbiskupom Bozanićem na gradilištu obnove katedrale, 1998. g.

Kanoničkom zboru. Kao kanonik, bio je član konzistorija Nadbiskupskoga duhovnog stola.

Vršio je službu arhiđakona, bio je izvanredni djelitelj sakramenta potvrde i delegat u raznim prigodama. Papa Ivan Pavao II. imenovao ga je monsinjorom g. 1982. U Prvostolnom kaptolu zagrebačkom obavljao je, uza službu dekana, također službe kanonika pokorničara, prokustosa i kustosa zagrebačke katedrale. Sve svoje dužnosti izvršavao je samozatajno, savjesno i požrtvovno.

Osim što je pastoralno djelovao u zagrebačkoj katedrali, dao je velik doprinos za njezinu obnovu. Od 1980. brinuo se sa suradnicima za obnovu, najprije kao tajnik, a kasnije i kao predsjednik Odbora Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale te je upravo njegovim velikim doprinosom započela temeljita obnova, koja traje još i danas. Pokrenuo je i uređivao sve do smrti i glasilo zagrebačke prvostolnice *Naša katedrala*, priređivao je džepni, praktični *Kalendar i rokovnik*, kao i 12-lisni kalendar s motivima iz zagrebačke katedrale.

Posljednja proslava Božića sa suradnicima na obnovi katedrale, 7. 12. 2005., u njegovoj kuriji, Zagreb, Kaptol 21

Mons. Klarić pokazuje zagrebačku katedralu slovačkom predsjedniku, 27. siječnja 2005. g.

13. srpnja 2008. u Slavonском Kobašu mons. Josip Klarić svečano je slavio zlatnu misu.

Od 1985. do 1986. bio je upravitelj Svećeničkog doma, a od 1. veljače 2008., kad je otišao u mirovinu, nastanio se u Svećeničkom domu sv. Josipa i odmah se uklopio, dajući svoj obol da se svi stanari Svećeničkog doma u njemu što bolje osjećaju. Zapažao je događaje, osobito duhovite situacije, fotografirao ih i gotovo svakodnevno stavlja na domske zidne novine i tako mamio osmijehe mnogima koji su znali biti zaokupljeni svojim mislima ili svojim bolima u svojim starijim danima.

Kao zlatomisnik 2008. doslovno je povjedočio: »Nikada se nisam stidio i nikada se nisam pokajao što sam postao svećenik. Nedavno me je jedna medicinska sestra upitala kada bih se ponovno rodio, da li bih ponovno bio svećenik. Odgovorio sam: »Da!« Drugo i ne znam i ne mogu

biti! Štoviše, uvijek sam se time ponosio. I danas sam ponosan na svaki dan što sam ga u 50 godina svećeništva proživio. Gdje god bio i što god radio, bio sam na putu na kojem je Gospodin upravljao korake moje i vodio me da se ne udaljim od putova njegovih. Iz toga je izraslo i moje zlatomisničko geslo: »Gospodine, ispunio si moj život dobrotom svojom!« Nije to moja zasluga.«

Pokopan je na zagrebačkom Mirogoju, u petak 16. rujna 2011. Sprovodne obrede predvodio je biskup Ivan Šaško, u zajedništvu s biskupom Mijom Gorskim i veoma brojnim svećenicima i redovnicima, u nazočnosti brojnih vjernika, suradnika i znanaca. Nakon pokopa je biskup Šaško, s osamdesetak svećenika, predvodio misu zadušnicu u crkvi Krista Kralja.

Mons. Ivan Miklenić

Grob mons. Josipa Klarića u arkadama na Mirogoju.

Mons. Ivan Šaško, biskup

UVOD U SPROVODNO SLAVLJE ZA MONS. JOSIPA KLARIĆA

Dragi biskupe Mijo (Gorski), subraćo u svećeništvu, braćo redovnici i sestre redovnice, cijenjena rodbino pokojnoga monsinjora, braćo i sestre!

Kada su se prije tri dana, u popodnevnim satima, u tornjevima zagrebačke prvostolnice zanjihala zvona, da bi obznanila vijest o prelasku u novi život našega subrata svećenika, mons. Josipa Klarića, osjećao sam taj zvon pripadnim, bliskim, razumljivim. Taj se zvuk otada do danas razlijeгаа Kaptolom i Zagrebom te dodirivao spomen i molitve onih koji su poznavali pokojnoga Josipa i ljude s kojima je Bog povezao njegov život.

Umjesto ljudskih riječi, našao se zvon, poput osmjeha zemlje nebu i dar zahvalnosti za neprolaznost, za život u Bogu

ispunjenoga svećeništva. Zvon koji nije zastao u sposobnostima ljudskoga sluha, nego u prostorima srca, otvorenoga prepoznavanju dobrote i nesebičnosti. Taj zvon je dosegnuo vjernike dalje i od granica hrvatske domovine.

Taj zvon nas je dopratio i danas ovamo, na Mirogoj, do kojega dopire zvuk s tih istih tornjeva naše prvostolnice za koju se s ljubavlju godinama na osobit način brinuo mons. Josip Klarić. Njegov je život, premda življen na raznim mjestima i službama, postao nerazdvojiv od katedrale i njenih tornjeva, zvuka sata i zvona, ali još više od neizrecive snage oltara, navještaja riječi, ispovjedaonica, svjedočanstva svetih i blaženih, osobito bl. Alojzija.

U zvuku zvona, u tome glasu istine da

je Bog došao na zemlju, da poziva ljude na nasljedovanje i suradnju, da je pobijedio smrt po Kristovoj žrtvi i uskrsnuću te smrtnomu čovjeku vratio radost i nadu; u tome se svjedočenju nalazimo i mi, ispovijedajući kao Crkva u ovome sprovodnome slavlju ljepotu zajedništva u istoj vjeri i tješeci se na zemaljskome putu, koji često zastire pogled prema nebu i zatvara uši za Božju riječ.

Ovdje na najdublji način izražavamo sućut svima koje je dodirnula kušnja

smrti i koji su najviše pogođeni odlaskom s ovoga svijeta ljudske blizine i dobre pokojnoga mons. Josipa.

Svoj rodbini, a osobito svećeniku Josipu, nećaku dragoga pokojnika, prenosim izražaje sućuti i zahvalnosti našega nadbiskupa kardinala Josipa, koji je s nama u mislima i molitvama. Govorljiva je nazočnost kanonika Prvostolnoga kaptola zagrebačkoga, članova Zbora prebendara zagrebačke prvostolnice i raznih suradnika pokojnika; lijep je ovaj vjernički vijenac, ispleten prisutnošću svećenika iz raznih biskupija, u zajedništvu koje nadilazi zemaljske granice i razlike, u najrazličitijim službama crkvenoga i kršćanskoga poziva.

Osim toga u Josipovu životu, koji danas proslavljamo u Kristovu vazmu, čitamo neobičnu širinu poziva u služenju Crkvi i čovjeku. Bog mu je u Crkvi povjerio da bude župni vikar, župnik, ekonom, duhovnik bogoslova, kanonik, arhidaikon; pozvao ga je da uprisutnjuje Krista

u sakramentima, u duhovnome vodstvu bogoslova i sjemeništara, redovnika i redovnica, da bude uz mlade i stare, da podupire životne odgovore mladića i djevojaka koji su osjetili da ih Bog zove na posebno služenje u svećeništvu i redovništvu, da se brine za misionare i bude poveznica s navjestiteljima u dalekim zemljama, da iznosi duhovno blago Crkve u raznim publikacijama, da čuva i obnavlja umjetničku baštinu i predstavlja ju svijetu.

U svakoj od tih služba struji neizreciva ljepota, prožeta poniznošću, sućutnim pogledom i osmjehom prihvaćanja. Zaočujući taj život na zemlji, promatramo sebe u Bogu, koji nam ostaje bliz i govori da se ne bojimo proslavljati ga u onome što činimo. Prisutnost života Gospodara vjekova u našoj ljudskoj krhkosti razlog je da kao kršćani pred otajstvom smrti nismo malodušni, nego slavimo Boga koji se proslavlja po Crkvi i ljudima koji su usadili ljubav u naša srca i u svijet.

Životni put pokojnoga mons. Josipa unosi i u naše živote kršćansku vedrinu, a osobito nama svećenicima jača korake i potvrđuje da se svećeništvo može živjeti u njegovoj ljepoti i vjernosti, koja

odražava radost i postaje dragocjenost za druge ljude.

Naš subrat Josip volio je bilježiti događaje i dati im da žive i dalje u fotografijama. No i sam je bio čudesna Božja fotografija, Božji zapis svjetlom, koje raduje i daje drugima živjeti.

Suočeni sa zbiljom smrti i vođeni tim svjetlom oslušujemo što nam Bog danas ima reći i slavimo ga u zajedništvu iste vjere, moleći za pokojnoga Josipa, zahvalni za velike darove koje nam je Bog po njemu podario. Hodajmo u kratkome ophodu do kanoničke grobnice u tome svjetlu i u zvuku zvona koje naviješta vječni život.

Homilija u euharistijskome slavlju

Liturgijska čitanja:
Otk 21, 1–5a.6b–7; Mt 5, 1–12a

I. Pitajući se koji bi evanđeoski odlomak najviše odgovarao istini ovoga slavlja, izabrao sam Isusove riječi blaženstva; ne zato da bih ih dodatno tumačio, nego da u svjetlu tih riječi promatramo život pokojnoga mons. Klarića i da vidimo sebe i svoju pozvanost, svoju življenost kršćanstva i poziva u Božjoj radosti.

Čini mi se da danas u ovome slavlju, u spomenu na život pokojnika, tako vjerodostojno odjekuju blaženstva. I ja sam, kao i vi, braćo i sestre, želim molitvom reći hvala pokojniku. I osjećam se najsigurnijim da je sve obuhvaćeno ponajprije euharistijom, a zatim *Blaženstvima*. Nadalje u ovakvim prigodama uvijek postoji napetost između punine života, raspona godina, povijesnih događanja, osobnih susreta, tolikih sadržaja u jednome životu i slabosti ljudskih riječi. Zato sam pred istinom vrijednoga i nadahnjujućega svećeničkoga života zaželio da čujemo evanđelje koje baš u ovoj crkvi odjekuje na svetkovinu Svih svetih, zajedno s navještajem iz *Knjige otkrivenja*.

Jer kad umiru takvi ljudi, s kojima živimo iz dana u dan, odjednom se, s njihovom smrću, nađemo pred riznicom cijeloga životnog razdoblja. Više tu nisu samo zadnji mjeseci i godine, nego posegnemo za počecima, za sjemenom koje je klijalo, stojimo pred biljkom koja je rasla, pred stablom koje prekriva zemlju i donosi rod.

II. Znamo da naše svećeničko služenje, ali i svako svjedočenje kršćanskoga života u sadašnjemu trenutku treba snažne uzore, učiteljske primjere i vjerodostojne svjedoke. Od nas se traži utjelovljivanje evanđelja, očitovanje dara blaženstava, koja nisu plod naših napora, nego Božji dar u Kristu koji nas je pozvao i poziva.

U ovoj euharistijskoj službi stojimo pred svjedočanstvom svećeničkoga života, koje nas pita i potiče na provjeravanje naših osobnih izbora i poruke koja proizlazi iz naših života i koja u pastoralnoj brižnosti postaje život dan kao odgovor na Božji poziv, za dobro ljudi kojima smo poslani.

Stavljeni pred dramatičan prelazak iz života u život, kroz sablazan smrti, dublje se pitamo o vrijednosti kršćanstva i blaženstava koja su nam povjerena. Čitanje iz *Knjige otkrivenja* govori o novome nebu i novoj zemlji, o dokidanju patnje i smrti; o nestanku prijašnjega;

o Bogu koji je naš početak i svršetak, o posinjenju koje odiše najdubljim zajedništvom s Bogom.

Ti izričeci snage novoga svijeta; to ogledalo ljudske sreće i preobrazbe sadašnjega svijeta potaknuli su me na iznošenje jednoga osobnoga iskustva i jedne slike.

III. Najprije iskustvo. Ovo je prigoda da osobno, ali vjerujem i uime tolikih koji su krenuli putem svećeništva, zahvalim Bogu za mons. Josipa, koji je pomogao meni i mojoj obitelji kada je mojim roditeljima nedostajalo materijalnih sredstava za školovanje u sjemeništu na Šalati. Tijekom cijeloga života nosim tu zahvalnost i ljepotu brižnosti Crkve za duhovna zvanja, za konkretne ljude, pri čemu se pomoć očitovala u licu, u prihvaćanju, u toplini ovoga svećenika. Ostavio je dubok dojam osobito na moju majku.

Neki sasvim sporadični susreti, dio naše svakidašnjice, postanu brazde u životima drugih ljudi. Navodim to iskustvo, jer ono ocrtava mnoštvo drugih susreta, puno važnijih i puno složenijih. Dobrohotnost, prenošenje blaženstva koje se nije izreklo samo po materijalnoj pomoći, govori o najvažnijemu, o početnome – da se u našim službama, u našem življenju ne izgubi Isus Krist i evanđelje; da u svemu što činimo, sa svim svojim granicama, živimo svjesni da je pozvanost dar, a ne zasluga.

IV. I jedna slika. Ovih dana, dok se naš subrat Josip nalazio u susretu sa zadnjim životnim iskustvom – umiranjem; dok je – vjerujem – i on sam prebiraio svoja sjećanja i razgovarao s Bogom na samo njemu dostupan način, kraj naše katedrale dizala su se dva kamena tornjića: jedan stari, nagrižen, išiban vjetrom, kišom, s ranama koje su narušile prvotni izgled... I do njega novi, lijep, svijetao, izbrušenih bridova i čvrstih orisa figura i linija. *Vetera et nova*. Između njih zaustavljen sat, na drugome mjestu, na izgled odbačen...

I kada se razlijegao zvon s viješću o smrti pokojnoga kanonika Josipa činilo mi se da su ta dva tornja dobra slika kršćanske istine, tako povežite s njime, ali sa svakim našim životom. Bog sve čini novim. I onda kada je život čovjeka teško prepoznati; kada starost donosi pitanja o smislu proživljenoga, kada nam se čini da su satovi zaustavljeni, Bog obnavlja i preobražava. On vraća crte lica i čini ih ljepšima i pokreće sat koji se više nikada ne zaustavlja.

Znam da bi Josip to rado zabilježio, slikom i riječju, ali isto tako znam da o njemu sada govori ne samo onaj desni, obnovljeni tornjić, nego sat koji pokazuje vrijeme vječnosti i zvon koji se više ne uzdiže sa zemlje prema nebu, nego silazi s neba k nama i prebiva kao Božji šator među ljudima. I dobro je ne zaboraviti da bez staroga tornjića ne bismo mogli napraviti novi. I to je dobra slika u Crkvi – da postoji kontinuitet, da se ži-

vot obnavlja, ali novost nije bez dodira sa starim...

V. Braćo i sestre, dok molimo za njega, ujedno se u nama javlja i tiha molitva, za koju vjerujemo da ju čuje i svojim životom nosi pred Gospodina; tihe riječi koje povjeravamo njegovu odlasku s ovoga svijeta, da nas prati svojom blizinom u zajedništvu nebeske Crkve, da budemo nasljedovatelji Kristovi, vjerni i ustrajni, u svojim poteškoćama i bolestima; da imamo oka i srca za ljude s kojima živimo, s kojima surađujemo, kojima nas Bog šalje. Amen.

ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ.

OBNAVLJANJE KATEDRALE U 2010. GODINI

U 2010. godini nastavljeni su poslovi obnove započeti prethodne godine. To je bila obnova druge galerije, velikih ugaonih stupova i zidova zvonika, od druge do treće galerije. Radovi su se obavljali na visini od 55 do 70 metara.

Odbor je nastavio s radom odmah nakon božićno-novogodišnjih praznika. Projektom je predviđeno što treba obnoviti i kako, a detalji se rješavaju modelima, uživo i neposredno.

Za ugodnu podvorbu na sjednicama brine sestra Mirta. Podvori nas sa zadovoljstvom i ostavi da rješavamo tekuće teme, a sama ode pobrinuti se za eventualne posjete Odboru i telefonske pozive.

Pogled u nebo s treće galerije otkriva nam obnovljeni dio zvonika. Tu je mnogo kamenih ukrasa i zahtjevnih konstruktivnih elemenata.

Kamen za ugaone stupove druge galerije, koji svojim vrhovima dosižu visinu treće galerije, dopreman je dizalom na radnu platformu treće galerije. Radna platforma formirana je tako da su se, u njenom podu, na mjestima stupova, osta-

vili otvori, kroz koje se moglo graditi stupove druge galerije. Nad otvorima u

podu radne platforme, skelskim cijevima sagrađene su konstrukcije za vješanje dizalica, kojima se spuštao kamen do mješta ugradnje.

U veljači je Odbor svečanom sjednicom u kuriji kod mons. Vladimira Stankovića, predsjednika Odbora, proslavio njegov rođendan. Inž. Rukavina, dr. Horvat, inž. Oštrić, mons. Stanković, prof. Novak, dr. Podhorsky, mons. Gabrić i inž. Foretić, uz razgovore o obnovi kamena

diskutirali su i obnovi željeznog stubišta sjevernog zvonika, od druge galerije do

ispod križa na vrhu zvonika. Detaljne nacрте Boleova željeznog stubišta pronašli su braća Kranjčević, Domagoj, dipl. inž. arh. i Ivan, dipl. inž. stroj. u katedralnoj

arhivi, kod sestre Line. Uz pomoć nacрте razjašnjeni su neki nejasni detalji, pa je obnova mogla započeti. Cijelo stubište se

moralo rastaviti da bi se odstranili hrđavi dotrajali dijelovi. Samo početni dio stubišta ostao je za vrijeme obnove cjelovit, nerastavljen.

Zahvaljujući mons. Gabriću, dopredsjedniku Odbora i dekanu Prebendarskog zbora, imali smo doniran stručni izlet u Prag. U Pragu smo imali organiziran susret u dvoru nadbiskupije, gdje smo

Pozornost smo pridali temi vitraja na sjevernom pročelju katedrale, jer se kroz njih slijevala oborinska voda po unutrašnjosti zidova katedrale. Vitraji su uzeti u postupak obnove. Prvo ih je trebalo demontirati i otpremiti u radionicu.

upoznati o njihovoj crkvenoj organizaciji za održavanje objekata. U razgovoru smo čuli i o njihovom pristupu pojedinim temama obnove kulturnog dobra. Nakon toga su nas domaćini proveli nadbiskupskim dvorom.

Puni dojmova otišli smo iz nadbiskupskog dvora u šetnju i razgledavanje gra-

Prošli smo mnogim prostorima, kroz kapelu, kroz veće i manje salone za sastanke i bili na krovu dvora. S krova smo imali lijep pogled na susjedne vladine zgrade i katedralu u pozadini.

da. Posebnu pozornost privukla nam je crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, gdje smo išli na zvonike i izišli na galeriju koja ih opasuje. Razgledavali smo svaki detalj i pronalazili mnogo sličnosti s našom katedralom.

Mons. Gabrić je dogovorio s našim domaćinom u Pragu, gospodinom Tomom, jedan obilazak periferije grada, gdje nam je domaćin želio pokazati neka gradilišta i investicije svoje tvrtke.

Na povratku iz Praga kući stali smo u Austriji, u Linzu, da bismo razgledali

crkvu sv. Martina i katedralu sv. Marije, koja je nalik našoj katedrali. Tamo smo imali prigodu vidjeti i katedralnu radionicu za obnovu crkve, s prigodnom izložbom. Povijest obnavljanja, način, alati, materijali i pojedini kameni komadi u obradi podsjećaju na našu katedralu.

Stručni izlet smo uspješno završili i obogaćeni iskustvom viđenoga, vratili se našoj katedrali.

Na katedrali kipari su uređivali sjevernu stranu sjevernog zvonika, i to na dijelu od prve galerije do zemlje. U najgornjem dijelu obrađivane plohe bio je red slijepih kružišta, s kamenom plastikom

vegetabilnog motiva, lista vinove loze. Posebno se isticao posljednji element u redu, koji je bio veći i bogatiji od ostalih, a bio je i oštećeniji od ostalih. Kod njega

smo se dvoumili da li da ga zamijenimo novim ili da ga restauriramo. Element je restauriran vrlo uspješno.

U vrijeme obnavljanja vrha sjevernog zvonika (2000. g.) obnovljen je i križ na vrhu. Tom prigodom je obnovljen i dio gromobranske instalacije, šiljak nad križem i uža – vodič kroz križ. Kako je cijela gromobranska instalacija dotrajala, u katedrali su se dogodile štete od groma. Trebalo je cijelu instalaciju obnoviti. Po

Skela je odavno spuštena s tog dijela zvonika, pa je jedini mogući način za pristup križu bio na način penjanja pomoću užeta. Angažiran je inž. Stjepko Vrsalović, sa svojom ekipom.

Posao je uspješno obavljen. Kabel gromobranske instalacije kroz križ je ojačan, a cijela gromobranska instalacija je obnovljena.

novim propozicijama za proračun, pokazalo se da je novo uže – vodič kroz križ – nedovoljnog presjeka.

Po svjetskim iskustvima i praksi, postoji veliki interes posjetitelja katedrala da pogledaju krovšte i da se popnu na zvonike. Naša katedrala još nije tako uređena da bi posjetiteljima pružala te mogućnosti, ali i mi razmišljamo o tome. Na našoj katedrali postoji vanjski ulaz samo u južni zvonik. Kamenim stubištem može se doći do druge galerije, a onda željeznim do visine od 85 m. Na toj visini je završni podest, od kojega po zidu zvonika vode željezne ljestve do sama vrh, do 100 m. Unutar zvonika, od tla do 40 m

cijelo postrojenje ne udovoljava tehničkim propisima. Vežano uz razmišljanje o posjetiteljima koji bi išli na zvonike katedrale i do njenog krovišta, ukazuje se potreba za novim dizalom. Stručnjaci su pregledali zvonik i njegove mogućnosti za ugradnju novog dizala. Tom prigodom određen je prostor pod velikim zvonom, kao mjesto za postavljanje motora dizala. Napravljen je i projekt za dizalo, ali cijeli pothvat mora pričekati vrijeme boljih ekonomskih mogućnosti.

vozi jedno malo dotrajalo dizalo, iz 1937. godine. I motor tog dizala je dotrajavao, a

Jedan od kvarova u katedrali, koji je nastao zbog loše, dotrajale gromobran-

ske instalacije jest i pregorjela relejna sklopka u protupožarnoj tlačnoj stanici. Kada je nabavljena potrebna sklopka, stručnjaci su ju programirali i uspješno zamijenili. Postrojenje je pregledano, testirano i opet bilo u punoj funkciji. Zvonar Josip Kekić je probno oprao vrh krova katedrale.

izradu pojedinog kamenog komada. Stroj poslušno izvršava naredbe i oblikuje novi kameni element. Nakon stroja novi element ide na ručnu obradu. Jedan ogradni element za drugu galeriju, koji je skinut sa stroja, ako nema nikakvih problema, treba još dva dana ručno obrađivati da

U posjetu kamenarskoj radionici Stipe Lucića i pregledu radova opet smo s divljenjem gledali veliki stroj, kojim

se upravlja kompjuterski. Iz komandne prostorije kompjuterom se šalju naredbe, odnosno isprogramira cijeli zadatak, za

bi bio spreman za ugradnju. Kod većih i zahtjevnijih komada to je vrijeme duže, i mjesec dana.

Gotovi komadi, nakon kontrole i pregleda, otpremaju se na gradilište.

Kamen s gradilišnog uskladištenja, već poznatim putem, diže se do mjesta ugradnje.

Konačno, dolazi do odredišta, gdje će postavljen na svoje mjesto, zajedno sa drugim kamenim elementima, povezan mortom i sidrima od nehrđajućeg željeza, činiti skladnu cjelinu. Mnogi dijelovi objekta imaju funkciju ukrasa i monumentalnosti.

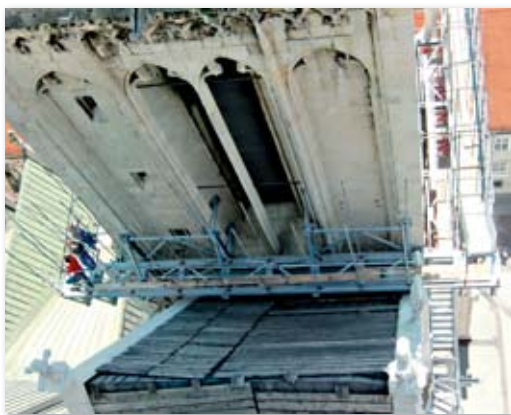
Na južnom zvoniku podiže se skela na temeljnoj platformi, iznad prve galerije.

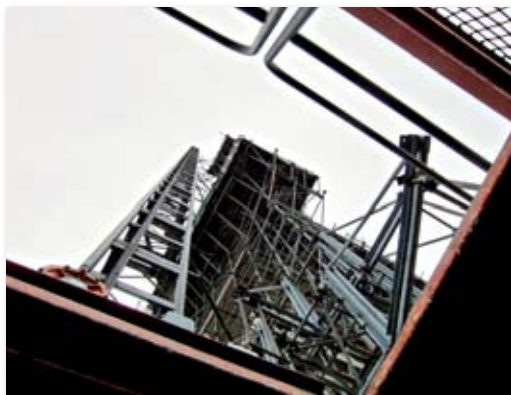
Dio temeljne platforme između zvonika, nad timpanom, bio je posebno zahtjevan, jer nije imao oslonca, kao na drugim stranama zvonika, na prvu galeriju. Raspon oslonaca premošten je rešetkom.

Stalna prisutnost projektanata, inž. Frančiškovića i inž. Vujnović, s izvođačima, Pećancem, inž. Vrbatom i inž. Kostićem – na prvoj galeriji u raspravi o stubištu za uspon na skelu

Na temeljnoj platformi se odlažu cijevi potrebne za gradnju skele

Dizalom, s otvorenim krovom, zbog vožnje dugih cijevi, odvezli smo se do treće galerije na sjevernom tornju. Tamo su

završni radovi u tijeku. Treba još ugraditi vrhove na ugaone stupove.

Projektant inž. Foretić, mons. Gabrić i inž. Rukavina pregledali su treću galeriju i radove oko nje. Obnova tog dijela objekta bila je u završnoj fazi, pa se očekivalo skoro skidanje skele i premještanje na južni zvonik.

Na sjevernom zvoniku je u zaštitnoj mreži bila još posljednja faza radova oko druge galerije.

Skela između prve i druge galerije čekala je demontažu i premještanje na južni zvonik.

Skela južnog zvonika se gradila na trećoj etaži, iznad temeljne platforme.

Do skele južnog zvonika dolazili smo, inž. Rukavina, Pećanac i inž. Vrbat, preko prve galerije sjevernog zvonika, uz koju je tada bilo posljednje stajalište dizala. S prve galerije ulazilo se u timpan na istočnoj strani, a onda smo kroz glavna vrata timpana dolazili na srednji dio prve galerije, ispod kipa Majke Božje. Tamo ja formiran ulaz, početak stuba, za uspon na skelu južnog zvonika.

Etaže skele građene su po projektu, a etaža je uvijek montirana oko čitavog zvonika. Vanjska strana skele, od prve galerije, 40 m, do otvora na zvoniku iznad treće galerije, 75 m, projektirana je u istoj ravnini. Unutarnjom stranom skela je morala proći uz sve istaknute dijelove zvonika, pa su podovi hodnika skele bili predaleko od zida zvonika. Kasnije su podovi etaža prošireni do zida. Sa skele se moglo prići svakom dijelu za obnovu, pregledati ga i snimiti. To su bili važni podaci, bez kojih se ne bi mogao raditi projekt obnove.

Mons. Stanković, inž. Rukavina i novinar u obilasku, na sjevernom zvoniku.

su nam cijevi za skelu na južnom zvoniku. Tamo su radovi dobro napredovali. Inž. Frančišković, projektant skele, redovito je obilazio gradilište i pratio napredovanje radova.

Tu su i pripreme za napuštanje radne platforme uz treću galeriju. Radna platforma bit će uskoro rastavljena. Trebale

Skela na južnom zvoniku bila je već blizu druge galerije. Na sjeverozapadnom uglu druge galerije bio je jedan vrlo

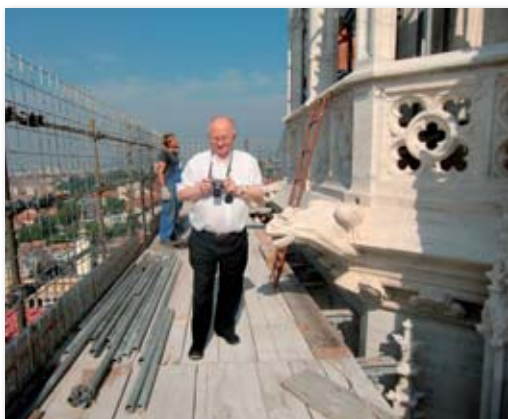

trošan, u sredini razdvojeni stup, vezan konopom, da ne padne. Tu se podigla skela, na uglu zvonika oko oštećenog stupa. Stup je uspješno demontiran, a opasnost od pada stupa i povrede ljudi na skeli i podno katedrale uklonjena.

Skelom smo se penjali sve više na južni zvonik i tako smo mogli iz blizine vidjeti učinke agresivne atmosfere i štete koje su nastale na zvoniku. Neki dijelovi, kao rigalna figura na trećoj galeriji, uništeni su do neprepoznatljivosti.

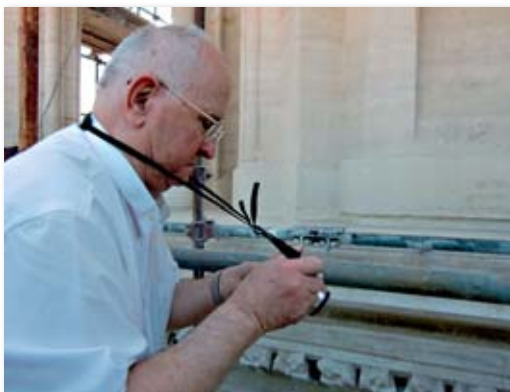
3. kolovoza bio je lijep, sunčan dan, pa sam, po ranijem dogovoru, otišao po mons. Klarića, da ga povedem na katedralu.

Mons. Klarić je pripremao kalendar za 2011. godinu, a odabrao je kao temu rigalne figure s katedrale. Želio ih je sam slikati. Bili smo na sjevernom zvoniku, do treće galerije, gdje se već skidala skela, ali smo još mogli obići zvonik. Mons. Klarić se veselio da može iz blizine vidjeti ono što je svakodnevno gledao s balkona svoje sobe otkada je bio u svećeničkom domu sv. Josipa. Slikao je rigalice, a mi smo ih kasnije vidjeli u kalendaru, koji

je mnogima prirastao srcu. Obišli smo i drugu galeriju, gdje još nije bilo kamene ograde. Bili smo i na mostu do skele juž-

nog zvonika. Mons. Klarić se je veselio što radovi napreduju. To je bio njegov posljednji posjet gradilištu katedrale.

Radovi na skeli južnog zvonika po-
žurivali su nas kod demontaže skele na
sjevernom zvoniku. Radna platforma

treće galerije bila je demontirana. Još je postojala stanica dizala na toj visini, ali izlazni podest nije vodio nikamo. Demontiran je i pod podesta, a onda je cijela konstrukcija podesta obješena na kran autodizalice, otkvačena od skele i spuštена na zemlju.

Nad trećom galerijom, na stupićima, pojavile su se mikropukotine, pa smo ostavili mogućnost pristupa do tih mjesta, kako bismo mogli promatrati pojavu i sanirati oštećenja. Na sugestiju dr. Podhorskog, u promatranje oštećenja uključili smo prof. Ukrainczyk. S njim smo dobro surađivali kod restauracije i sanacije velikih betonskih elemenata, na vrhu sjevernog zvonika, ispod križa.

Prof. Ukrainczyk, dr. Podhorsky i inž. Rukavina u obilasku sjevernog zvonika

Umetanjem posljednjeg elementa ograde druge galerije došli smo da kraja velike obnove kamena sjevernog zvonika. Tamo, na razini druge galerije, u zvoniku, nalazi se velika željezna kugla, teška 1500 kg. Kugla je obješena čeličnim užetom na zvonik, ispod križa. To je Bolle-ova protupotresna zaštita. Uloga kugle je da za vrijeme potresa smiri vibracije zvonika i da ga sačuva od rušenja. Kugla

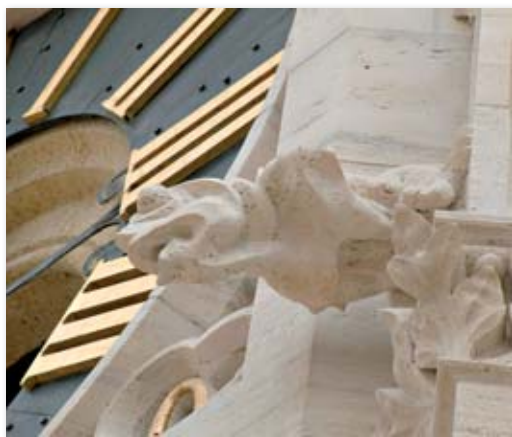

je smještena unutar željeznog stubišta, a užu na kojem visi, od 50 m, provučeno je kroz središnju cijev osi stubišta.

Prije demontaže skele sa sjevernog zvonika, iznad druge galerije, trebalo je postaviti brojčanike satova na svoje mjesto. Brojčanici su demontirani zbog uređenja kamena i spremljeni u krovu katedrale. Četiri brončana brojčanika, promjera 3,2 m, svaki težak 550 kg, vraćeni su na svoja mjesta, svaki na jednu stranu zvonika, na 65 m visine. Nekad je kazaljke pokretao jedan mehanički sat

iz timpana, među zvoncima, a sada svaki brojčanik ima na svojoj osovini elektronički sat.

Na uglovnim stupovima, u donjoj razini satova, nalaze se obnovljene rigalice. Rigalice su rađene po novim modelima, danas živućih kipara. Likovi rigalica su nestvarna bića, koja namjenski, osim izlivanja oborinske vode, trebaju katedralu »štiti« od zlih duhova.

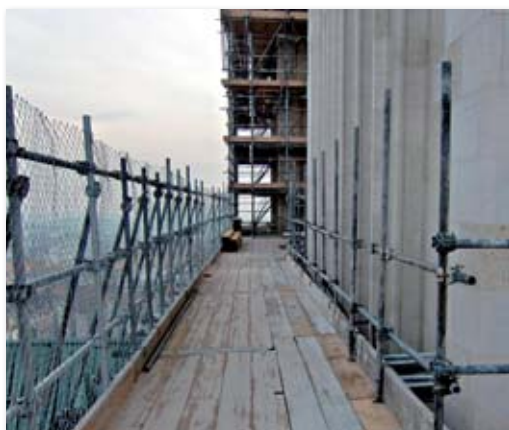
Pogled na katedralu, s bilo koje udaljenosti, pokazuje događanja na njenim

zvoncima. Na sjevernom je sve manje skela, a na južnom sve više.

Tim, nadzorni inž. Rukavina, izvođači Pećanac, inž. Vrbat, inž. Kostić i projektant inž. Frančišković, promatraju skelu južnog zvonika, s radne platforme druge galerije sjevernog zvonika

Krajem rujna imali smo jednu svečanu sjednicu Odbora. Dopredsjednik mons. Mijo Gabrić počastio nas je prigodom svog imendana i rođendana. Ujedno smo proslavili završetak radova na obnovi kamena sjevernog zvonika. Zadnji dijelovi skele, koji su služili tim radovima, uz pomoć autodizalice, spušteni su na zemlju.

sjevernog zvonika, koje su sa tri strane pričvršćene uz zvonik. Rešetka uz južni zid zvonika oslonjena je na prvu galeriju, a rešetka uza sjeverni zid, kao oslonac, koristi stup teške skele, koji se uzdiže od tla.

Južnu stranu južnog zvonika, od prve galerije do tla, nismo još obnovili, a na njoj smo imali podignutu skelu, još od

Dizalo »Alimak« ostalo je na istom mjestu, gdje se nalazi već 20 godina. Njegova igla za penjanje kabine učvršćena je na zidove sjevernog zvonika. Na razini prve galerije imamo stanicu dizala, s koje ulazimo na prvu galeriju i dalje u timpan ili skelu južnog zvonika. Iznad prve galerije, na visini 45 m, imamo stanicu dizala, za izlaz na most, kojim prilazimo južnog zvonika. Taj most, projektiran za korisni teret od 1500 kg, oslanja se na rešetke nekadašnje skele

vremena obnavljanja prve galerije. Na skelu je stavljen zaštitni zastor i prišlo se radovima. Dotrajali kamen je zamijenjen, a kamena plastika je restaurirana.

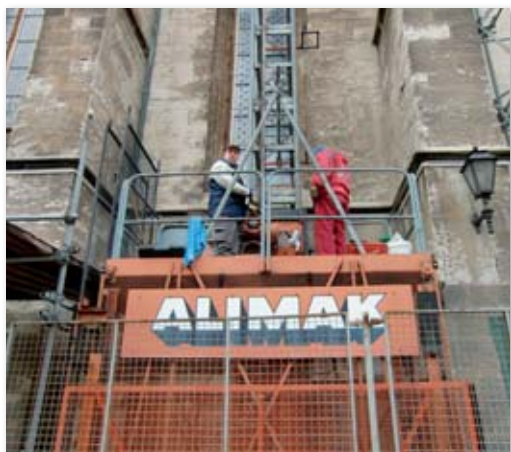

Poznatim načinom, ispiranjem vodom, očišćena je kamena plastika. Barijevim hidroksidom je neutraliziran kalcijev sulfat. Tu su bili i najstariji maskeroni, koje je već i Bolle obnavljao. Dopuna nedostajuće forme izvedena je bizek mortom, a učvršćivačem za kamen učvršćeni su oslabljeni dijelovi. Na kraju je cijela ploha nasprejana hidrofobnim sredstvom.

U kiparskoj radionici pokraj sakristije kipari Goran Koprek i Ivan Duraković dovršavali su modele za ogledni stup s katedrale. Radovi su pregledani i prihvaćeni.

Na kraju godine, kada je podignut sav potrebni materijal za radove na katedralu, napravljen je generalni servis na »Alimaku«. Ugrađeni su novi dijelovi u redukcijski prijenosne uređaje motora i

Snijeg je pao, ali šef gradilišta Pečanac ga je očistio, da ljudi mogu nesmetano u dizalo na posao

Na južnoj strani katedrale demontirana je skela od prve galerije do tla. Materijal je prevezen do dizala i podignut na katedralu za gradnju skele južnog zvonika, s kojeg se pružao lijep pogled na Zagreb pod snijegom.

kočne mehanizme. Na kraju servisa dizalo je ispitano i atestirano.

U 2010. godini radovi obnove, kamenarski i kiparsko-restauratorski, izvođeni su na sjevernom zvoniku između druge i treće galerije, na visini od 55 do 75 metara, i na sjevernom pročelju sjevernog i na južnom pročelju južnog zvonika, na visinama od tla do 40 metara.

Ugrađeno je 40 m³ novog kamena, obnovljeno je više od 700 m² zidne površine, s 12 glava maskerona, 8 medaljona s prikazom vegetabilnog ornamenta, 22 medaljona sa stiliziranim prikazom ljiljana, jednim grbom i 340 m profilacija.

Izvršenim radovima na sjevernom zvoniku dovršena je njegova obnova. Demontirana je skela i nastavljena je montaža skele na južnom zvoniku. Do kraja 2010. godine skela je montirana na južnom zvoniku, od prve galerije do iznad treće galerije, do 75 metara visine.

ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ.

OBNAVLJANJE KATEDRALE U 2011. GODINI

Zima i vremenski uvjeti nisu zaustavili izradove izvođenja skele južnog zvonika. Ekipe tvrtke »Metaling« uspješno se nosila s hladnoćom i malo-pomalo penjala se u visinu. Prsten skele oko zvonika pratio je gabarite objekta. Iznad visine od 75 metara prsten skele se je počeo sužavati. Materijal za gradnju skele bio je u dvorištu iza katedrale. Cijevi su bile slo-

žene po duljinama, a spojnice po vrstama, tako da se moglo lako uzimati baš ono što treba. »Metaling« je izradio segmente metalnih pocinčanih stuba. Stube su ugrađivane na skelu na najpovoljnijem mjestu i omogućavale su lako penjanje i komunikaciju s etaže na etažu. To nas je veselilo, jer se još sjećamo skele sjevernog zvonika, gdje nismo imali takove pogodnosti, već se penjalo po skeli željeznim skelskim ljestvama.

Blagdanski predah bio je kratak i Odbor je u siječnju nastavio s radom i praćenjem obnove. Kipari su radili na modelima za kamenu plastiku, pa je trebalo pregledati i verificirati gotove komade. Bogatstvo ukrasa na timpanima velikih

stupova s oboda krova katedrale uredno je replicirano u katedralnoj radionici nasuprot sakristije. Nakon sjednice obišli smo radionicu, pregledali modele i raspravili o detaljima. Ti motivi kamene plastike, kao i stil, već su nam dobro poznati. Ipak, uvijek se nađe još nešto novo i neviđeno, lijepo i vrijedno pozornosti i osjećaja zadovoljstva dok promatramo. Oštro oko dr. Horvata i

projektanta Foretića, a i ostalih članova povjerenstva, mons. Gabrića i Novaka, uz kipare Kopreka i Durakovića, zapažali su svaki detalj. Složili smo se da je dobro izrađeno, da modeli mogu u klesarsku radionicu, da se po njima izrade novi kameni komadi.

Šef gradilišta Pećanac, odmilja Pećo, na trenutnom vrhu skele bodrio je ljude i davao upute za uspješno napredovanje posla

Relativno blaga zima omogućila je kontinuirani rad na objektu. Sve spojnice su remontirane, a vijci su zamijenjeni. Mosnice za pod nabavljane su uspored-

no s napredovanjem izgradnje skele. Na osmerokutnom tlocrtu zvonika bilo je dosta rezanja i pripasivanja podnica, pa smo tu mogli potpuno iskoristiti stariju građu, od skele sa sjevernog zvonika.

Udobnost stuba omogućavala je lak prienos materijala na nižim visinama, no izvođenje radova na visini zahtijevalo je i rješavanje transporta za materijal. Postavljena je jedna konzolna dizalica, na visini od 75 m, kojom je riješen transport za izvođenje skele. Sa skelom smo prošli kraj druge i treće galerije, držeći crtu vanjskog lica skele kod prve galerije.

Projektanti su zamislili šaht od skelskih cijevi, s vodicama za kabinu, za

prijevoz tereta. Na vrhu šahta bit će dvotonska dizalica. Zamišljeno rješenje za dizanje tereta izvedeno je i pokazalo se dobro.

Za konstruktivne dijelove skele morali smo nabaviti jednu manju količinu dugih skelskih cijevi, a sve kraće cijevi,

koje smo imali od ranije, koje nisu odgovarale za izradu konstruktivnih dijelova, spajali smo varenjem i koristili kao ogradne elemente.

Skelom smo se približavali vrhu zvonika. Svaka nova etaža skele bila je uža od prethodne. Trebalo je pronalaziti uvijek nova rješenja i načine spajanja cijevi, da onima koji dolaze, izvođačima obnove, kamen bude pristupačan. Često je, na skučenom prostoru, bilo teško pronaći idealno rješenje, ali se uvijek mislilo na to da skela nije samo za penjanje do križa, već da joj je namjena da posluži za obavljanje radova obnove.

Stalna koordinacija izvođača, Vrbata i Pećanca, projektanta Frančiškovića, Novinca i Gordane Vujnović te nadzornog inženjera Rukavine, a povremeno

i inženjera Vranješa, revizora projekta, omogućavala je da radovi kod prilagođavanja skele objektu nesmetano napreduju. Dogovorena rješenja odmah su se primjenjivala na objektu i posao je napredovao bez zastoja.

U našoj kiparskoj radionici dovršeni su modeli za kamenu plastiku velikog stupa s fijalama i otpremljeni su u klesarsku radionicu.

Kod pregleda velikih kamenih blokova travertina, potencijalno predviđenih za izradu dijelova velikog spomen-stupa, ocijenili smo da za taj stup treba nabaviti druge blokove, s manje izraženim tamnijim sedimentnim slojnicama.

Sva skela je demontirana sa sjevernog zvonika i premještena na južni. Donji dio skele, od prve galerije do druge, omotan je zaštitnim platnom i priprema se je obnova kamena.

Katedrala i radovi na njoj uvijek pobuđuju interes novinara. Novinarka Maja Mahovlić, sa svojim snimateljem, bila je

na katedrali, gotovo do križa i napravila je o tome vrlo lijepu reportažu.

U skidanju skele sa sjevernog zvonika skinute su i velike rešetke, koje su bile projektirane i izvedene za katedralu u vrijeme podizanja skele za pristup prvoj galeriji, prije 20 godina. Te su rešetke povezivale glavne stupove, izrađene od teške skele i ukrućivale skelu na visini od 20 i 40 metara. Sada su te zavarene konstrukcije katedrali postale nepotrebne, a niti u budućnosti ih katedrala neće trebati. Mons. Gabrić je došao na ideju da se tim rešetkama pomogne ljudima u nekome pasivnom kraju Hrvatske, da se poklone za premoštenje i prijelaz nekog potoka ili manje rječice. Uz donaciju prijevoza, Ivo Pehnc i Dragutin Kranjčec, gradonačelnik Varaždinskih Toplica, organizirali su prijevoz rešetki u Hrvatsko zagorje, gdje će premostiti rijeku Bednju.

Na sjevernom tornju bili smo u pregledu saniranih mikro pukotina, a u

tornju smo pregledali radove na obnovi metalnog stepeništa.

Najdonji dio stubišta iz konstruktivnih razloga nije rastavljen. Sva gazišta su demontirana za otpremu u radionicu.

Za nedostajuća gazišta izrađen je kalup i ona su izlivena iz bronce.

Skela je na južnom zvoniku bila pod samim vrhom. Mons. Stanković, predsjednik Odbora, popeo se visoko na južni zvonik, do vrha skele u radu, da vidi kako tamo idu poslovi. S južnog zvonika dobro se vidi sjeverni i što je na njemu

obnovljeno, a to je vrijedno pogleda zadovoljstva i pohvale.

Ugodnim stubištem popeli smo se do vrha zvonika

Vrh je osvojen. Skela je podignuta oko križa, a Zvonko, Ermin i Elvis su se pobjednički slikali uz križ. Do tla ima 108 metara, a pogled na grad pruža pravo zadovoljstvo.

Metalni križ od bakarnog lima, pozlaćen zlatnim listićima, morat će se temeljito obnoviti, izvana i iznutra.

Po iskustvu sa sjevernog zvonika, unutarnju željeznu konstrukciju križa, zbog velikih oštećenja korozijom, trebat će zamijeniti novom konstrukcijom, od inoksa. Vanjski plašt križa uredit će se

varenjem i zamjenom dotrajalih dijelova, a na kraju pozlatiti zlatnim listićima. Križ je izvana pregledan, a njegova se obnova predviđa iduće godine.

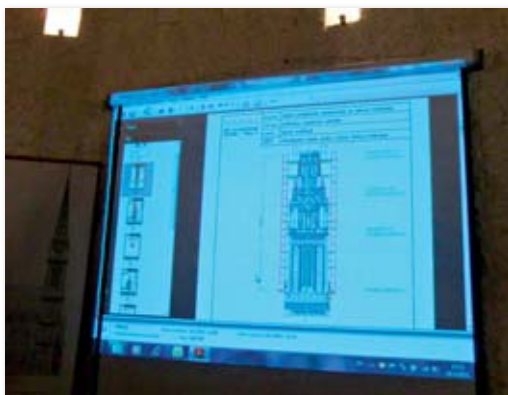
Povjerenstvo Odbora u pregledu modela pred radionicom

Skela je montirana do križa. Teretno dizalo je napravljeno i osposobljeno za dizanje tereta težine od 1,5 t do visine od 75 m.

Projektant skele Želimir Frančišković, dipl. inž. građ., sa svojim suradnicima, Gordanom Vujnović, dipl. inž. građ., i Slavenom Novincom dipl. inž. građ., na sjednici Odbora. Iznijeli su nam svoje viđenje skele južnog zvonika u budućno-

sti, vezano uz radove obnove druge i treće galerije. Kada ti radovi dođu na red, skela će već biti dijelom, od vrha zvonika do treće, odnosno druge galerije, demontirana. Na razini galerije izgradit će se radna platforma, s koje će se izvoditi radovi na galeriji.

Nakon demontaže skele sa sjevernog zvonika, formirana je stanična platforma, na visini od 45 m, kao posljednje stajalište dizala. Odanle se pruža most do južnog zvonika.

Otvor na stropu kabine dizala bio je veoma koristan kod vožnje dugačkih cijevi i mosnica, a pruža i impozantan pogled na zvonik sa skelom

Skela južnog zvonika i mogućnost dolaska do križa na vrhu zvonika privlači pozornost mnogih. Stvoreni su uvjeti za obnovu cijelog zvonika.

U travnju nas je posjetio gradonačelnik Milan Bandić, sa suradnicima. Razgledavanje je bilo uspješno, a gradonačelnika smo upoznali s tijekom radova obnove i ukazali mu na poteškoće s financiranjem.

Bolja financijska situacija omogućila bi da radovi obnove brže napreduju. Staro, dotrajalo dizalo u južnom zvoniku trebalo bi u potpunosti zamijeniti novim, da se može lakše do prve galerije, na 40 m. Gradonačelnik je imao puno razumijevanja za sve teškoće koje smo mu iznijeli, a

isto tako i za dobre ideje kojima bismo katedralu još više približili posjetiteljima. Uz priznanje i pohvale za sve dobro što je učinjeno, gradonačelnik nam je i nadalje obećao financijsku pomoć za obnovu katedrale.

1. travnja 2011. imali smo tehnički pregled skele. Povjerenstvo za pregled sastavljeno je od predstavnika izvođača: Miloš Pećanac, stroj. tehn., šef gradilišta, Paško Vrbat, dipl. inž. stroj., tehnički direktor, Miloš Košutić, dipl. inž. stroj., šef

biroa; predstavnika projektanta: Želimir Frančičković, dipl. inž. građ., glavni projektant, Gordana Vujnović, dipl. inž. građ., statičarka, mr. Ivan Bajkovec, dipl. inž. građ., projektant; revizora projekta: Boris Vranješ, dipl. inž. građ. i nadzornog inženjera: Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ. Sastalo se je u prostoru Odbora. Povjerenstvo je ugostio i predsjedao mu predsjednik Odbora mons. Vladimir Stanković. Pregledana je tehnička doku-

etažama, kod prve galerije, već započeli sa radovima, a isto tako i projektanti, koji su morali ići na vrh zvonika, radi snimanja postojećeg stanja. Činjenica da se može doći do križa na vrhu zvonika, na 108 m, odakle se pruža i divan pogled na grad, izazvala je interes mnogih, ali uvjeti gradilišta ne dozvoljavaju turističke posjete objektu. Neke poslovne suradnike, uz posebne mjere opreza, odveli smo na gradilište obnove zvonika.

Tvrtka »Mašinoprojekt«, iz Zagreba, donator projekta protupožarnog sustava krovišta katedrale i koordinator izvođe-

mentacija, a nakon toga se je otišlo na obilazak i pregled objekta.

Detaljno je sve pregledano. Izvedeno stanje bilo je u skladu s projektom. Nije bilo zamjerki. Skela je prihvaćena. U uredu je napravljen zapisnik o tehničkom pregledu i skela je puštena u upotrebu.

Skelom su se sada mogli slobodno služiti izvođači radova, koji su na najnižim

nja projektiranih radova, slavila je 60. obljetnicu utemeljenja. Na zamolbu direktora Jadranka Stilinovića, dozvoljen je posjet gradilištu katedrale inženjerima iz te tvrtke. Osim aktualnih radova na obnovi, obišli smo i pretlačno postrojenje protupožarnog sustava katedrale, koje su oni projektirali.

Direktor Glasa koncila vlč. Nedjeljko Pintarić, sada u službi na Duhovnom stolu, posjetio je gradilište katedrale

Mons. Gabrić, dopredsjednik Odbora, imao je ideju, koja je prihvaćena na Odboru, da se ljudima približi to što radimo na katedrali i da vide kolika su oštećenja kamena koji obnavljamo. Predložio je da se pred katedralom postaviti jedan stari oštećeni komad s katedrale i uz njega isti takav obnovljeni. Izbor je pao na veliki stup s vijenca katedrale, s 35 m visine. Stari oštećeni stup je skinut s katedrale. Projektirana je obnova stupa. Napravljeni su modeli kamene plastike. Novi stup je u proizvodnji.

Postava starog i novog stupa trebala je biti i na spomen posjetu Svetog Oca Hrvatskoj ove godine.

U klesarskoj radionici radilo se na proizvodnji dijelova velikog stupa, bogatog kamenom plastikom i ukrasima.

Stipe Lucić i glavni majstor Stjepan odmjeravali su izvršeni dio posla i procjenjivali da li će na vrijeme biti gotovi i drugi dijelovi cijele kompozicije projekta. Činilo se da će sve biti uredi i na vrijeme gotovo.

Kiparica Zvonka čekala je ocjenu svog rada i bila je vrlo zadovoljna kada smo je pohvalili.

Profesor Ukrainczyk u razgovoru s prof. Podhorskym objašnjava svoj elabo-

rat za sanaciju i tretman mikropukotina na sjevernom zvoniku

Ekipa je krenula obaviti posao. Dizalom do 45 m, pa pješice do 70 m i eto nas

na odredištu. Kirurški precizno obavile su posao ekipe Ukrainczyk – Vrsalović.

Pregledali smo izvršeno i zaključili da je posao dobro obavljen.

Na visinama južnog zvonika susret s projektantom Antonom Biba, dipl. inž. arh., koji marljivo snima postojeće stanje kamena zvonika. Nakon dobre i pre-

cizne snimke postojećeg stanja može se donijeti odluke o načinu i obimu obnove, a onda izraditi i projekt obnove.

Uza sjevernu stranu skele južnog zvonika izveli smo od cijevi i L profila okno za dizalo i kabinu za teret. Dizalo je ispitano pod opterećenjem, utezima od 1500 kg. Uz dizalo su postavljene propisane ploče obavijesti i upozorenja. Izdan je atest za dizalo.

Kraj izvođenja skele južnog zvonika obilježen je posjetom direktora »Metalinga« Podbevška, s pratnjom.

Neki od njih bili su prvi put na gradilištu, gdje je njihova tvrtka obavila dobar posao i zaslužila pohvalu.

Članovi Odbora bili su u pregledu radova na zvoniku, pa su tako stigli i do vrha zvonika.

Obnavljanje vitraja na sjevernoj strani katedrale napredovalo je predviđenim tijekom. Obnovom se postiglo da ti veliki prozori ne puštaju oborinsku vodu, koja se slijevala po unutrašnjosti zidova katedrale. Sva puknuta stakla su zamijenjena i obnovljeno je olovo koje povezuje stakalca vitraja. Konačno uređenje zida izvana obavit će se kada cijela zidna ploha dođe na red za obnovu. U obnovi su sudjelovali i kipari restauratori. Kipar Duraković pokazivao nam je detalj brtvljenja prozora. Za nove vitraje je posebnu brigu vodio rektor katedrale Josip Kučić.

Približavalo se vrijeme dolaska Svetog Oca u Hrvatsku. Glavni tehnički organizator i koordinator bio je mons. Mijo Gabrić. Osim uređenja Hipodroma i Trga

Napravljeni su cvjetni aranžmani i ukrašena pročelja.

Uređeno je i dvorište katedrale, također okićeno cvijećem.

bana Jelačića trebalo je pripremiti katedralu i urediti prostore oko katedrale. Pred katedralom je uređen asfalt i poravnane su neravnine nogostupa.

Uređene su travnate površine ispod jugozapadne kule katedralnog kompleksa. Tu je cvjetnim aranžmanima napravljen grb nadbiskupa i metropolita zagrebačkog kardinala Josipa Bozanića.

Na skelu južnog zvonika katedrale stavljene su boje papine zastave – žuta i bijela, s natpisom: »Benedictus qui venit!« (»Blagoslovljen koji dolazi!«)

Uređivana su pročelja kaptolskih kurija. Među njima se isticala fasada kurije na Kaptolu 1, kurije mons. Stan-

kovića, koja je imala i natpis na njemačkom: »Willkommen Freund der Kroaten« (»Dobrodošao, prijatelju Hrvata«).

Odbor na pregledu radova u klesarskoj radionici

Razgovaralo se o detaljima brade površina i primjeni zaštitno kemijskih

sredstava za zaštitu kamena. Proizvodili su se dijelovi za ogledni stup pred katedralom, pa se htjelo postići najbolje i najefektnije učinke na kamen, koji će promatrači gledati iz neposredne blizine. Obišli smo cijelu radionicu i razgledali sve gotove dijelove, koji čekaju otpremu na gradilište katedrale.

Mons. Gabrić, prof. Novak i dr. Horvat uz poslovođu Dražena pogledali su svaki detalj. Obilazak smo završili u uredu, dogovarajući detalje i rokove dovršetka pojedinih novih dijelova.

Na katedrali, na južnom zvoniku radovi napreduju po planu. Pročelje je oprano i s njega se skidaju dotrajali komadi kamena. Zid ostaje nepravilno stupnjevitogoljen, pripremljen za obnovu. Prva faza posla obuhvatila je objekt od prve

U najgornjem dijelu zahvata neki onečišćeni dijelovi slijepih kružišta, ukrašeni motivom žira, iako erodirani, nisu izgubili volumen forme. Te će dijelove očistiti i urediti kipari restauratori.

Sličnog zagađenja ima i kod lukova središnjih niša velikih otvora u razini zvona.

Na gornjem rubu zahvata prve faze radova, na podu druge galerije, nakon

galerije do druge galerije, i to do donjeg kamena poda druge galerije. Otklesani kamen i šuta završavaju na gradilišnom odlagalištu, do otpreme na gradsko odlagalište. Kamen koji je dobar ostaje, i uređuje se preštokavanjem, tako da mu površina postaje kao nova.

čišćenja, preštokavanja i vađenja dotrajalog kamena, još se više ističe trošnost kamena druge galerije.

Šef gradilišta, glavni kamenarski majstor Tomislav Čapan i nadzorni inženjer Zvonimir Rukavina u pregledu obavljenog posla

gi je nov, kako je nekada izgledao stari stup. Zbog velike težine stupova trebalo je napraviti dobar temelj, a tek na njega postaviti kameni podest i stupove. Stupovi su zidani kao na katedrali i završno nakon fugiranja zaštićeni hidrofobnim sredstvom protiv vlage i oborina. Takvi

stupovi nalaze se na katedrali na visini od 35 m i na toj udaljenosti nemoguće je zapaziti sve fine ukrasne detalje, pa niti osjetiti njihovu dimenziju. na zemlji nji-

Demontaže i rušenja su uredno izvedeni po projektu. Novi kamen je dopremljen na gradilišno skladište, u dvorište katedrale, gdje čeka ugradnju.

Na prostoru između katedrale i kule Odbora određena je lokacija za postavljanje dva velika stupa. Jedan je stari, skinut s katedrale, veoma oštećen, a dru-

hova monumentalnost dolazi do punog izražaja i izaziva pažnju, interes i divljenje promatrača.

Idejni začetnik postave stupova mons. Mijo Gabrić i biskup mons. Mijo Gorski te inženjer Rukavina gledaju završne radove postavljanja stupova

Projektiranje je bilo povjereno inženjeru Damiru Foretiću. Bravarsko stepenište u sjevernom zvoniku, između druge i treće galerije, generalno je obnovljeno. Svi dotrajali, korozijom izjedeni dijelovi su odstranjeni. Površina je očišćena pjeskarenjem. Nedostajući dijelovi su izliveni iz bronce i ugrađeni. U centralni stup stubišta umetnuta je cijev od inoksa. Kugla za protupotresnu stabilizaciju je uređena i aktivirana. Stubište je obojeno. Radove je uspješno i uredno izvela »Ljevaonica metala Kranjčević«, pod vodstvom Ivana Kranjčevića, dipl. inž. stroj. Radove su preuzeli mons. Mijo Gabrić i inženjer Rukavina.

Odbora. Na komemoracijskoj sjednici članovi Odbora evocirali su uspomene na mons. Klarića. Čule su se samo riječi pohvale i želje da mu Gospodin udjeli zašluženu vječnost.

Na južnom zvoniku, kao i na sjevernom, na visini od 65 m nalaze se četiri sata. Brončani brojčanici, promjera 3,2 m, teški su 550 kg, a izrađeni su od 12 segmenata. Za uređenje kamena brojčanici se moraju demontirati i pohraniti, a poslije, nakon obnove kamena, opet postaviti na svoje mjesto. Demontažu su izveli vrijedni majstori »Bravarije Pehneć«, Dubravko i Vlado.

Odbor je bio u pregledu zadnjih modela za kamenu plastiku prve faze radova obnove južnog zvonika. Modeli su

U rujnu ove godine umro je mons. Josip Klarić, dugogodišnji predsjednik

prihvaćeni, bez primjedbi. Nakon izrade i ugradnje novih kamenih elemenata, izrađenih po nacrtima i modelima, kipari restoratori moraju na objektu obraditi obnovljeni dio zida.

Uzbuđenje i radost penjanja do križa na južnom zvoniku podijelili su s nama mons. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački, i časna sestra Jelena Lončar, ravnateljica zagrebačkog karitasa, s prijateljima.

Radovi ugradnje novog kamena su u tijeku. Vrijeme omogućava da se gotovo normalno radi i u prosincu.

Uz ogleadne stupove podešen je i položaj starog Bolleovog sata. Postavili smo ga na nekad obrambeni zid katedrale. Njegove kazaljke smo zaustavili na vrijeme potresa 9. 11. 1880.: 7 sati i 3 minute. Taj datum je posebno važan u povijesnim događanjima za izgled katedrale.

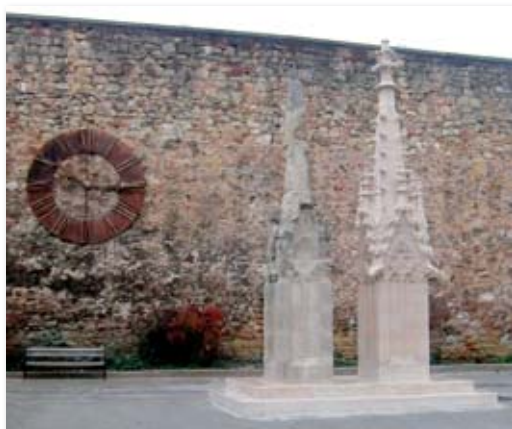
Katedrala je u obnovi nakon tog potresa dobila današnji izgled. Dotada romanička građevina, s jednim zvonikom,

visine 75 m, pretvorena je u neogotičku građevinu, s dva zvonika, visine 108 m.

Postavljeni stupovi uz katedralu privlače pažnju posjetitelja, a dobit će posvetnu ploču o postavljanju u čast dolaska Svetog Oca u Hrvatsku

Kalendarski je ova godina bila na odlasku i brojila svoje zadnje sate. Odbor je još jednom obišao gradilište, da za-

ključni ovogodišnji rad i donese odluke i usmjerena za napredovanje radova obnove, do svog ponovnog susreta u novoj godini. Pogled na obnovljene zidove pruža zadovoljstvo i nadu u bolju budućnost obnove i njeno uspješno napredovanje.

Zaštitna mreža ovijena je oko cijelog zvonika. Ta zaštita pruža sigurnost u slučaju odlamanja kamena, a isto tako dobro štiti od vjetrova i zime i omogućava ugodnije izvođenje radova.

Spustili smo se zadovoljni sa zvonika, održali zaključnu sjednicu i uz dobre želje pozdravili se do sljedećeg sastanka u novoj godini.

U 2011. godini otklesano je i demontirano 33,66 m³ kamena, montirano je 23 m³ novih kamenih elemenata, preštokano je 620,70 m² zidne površine, fugirano je 70 m² obnovljene zidne plohe.

Pred katedralom je postavljen bor, a okolne zgrade na katedralnom trgu su okićene. Čekamo Božić i nadamo se dobroj obnovi katedrale u novoj 2012. godini.

DR. ZORISLAV HORVAT

BRANKO ŠENOVA I NAŠA KATEDRALA

Branko (Branimir) Šenoa, sin poznatoga hrvatskog književnika, rođen je godinu dana prije velikog potresa – dakle rođen je 1879. godine, iste godine kada je u Zagreb došao Hermann Bolle. Rano je ostao bez oca, ali je, ipak, rastao u njegovoj sjeni, u sjećanju na njega i njegovo djelovanje. Branko je Šenoa završio pravo, ali i povijest i zemljopis, a polazio je zatim i privatnu slikarsku školu Otona Ivekovića. Neko je vrijeme bio srednjoškolski profesor, a onda i pomoćni učitelj na Privremenoj visokoj školi za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu, koja je kasnije prerasla u Akademiju likovnih umjetnosti. Njegovo je djelovanje u kulturnom miljeu Zagreba bilo svestrano: osim na Akademiji bio je i scenograf i upravnik u Zemaljskom, tj. Narodnom kazalištu, uza stalno bavljenje slikanjem i grafikom. Nama je ovom prigodom najzanimljivije da je bio konzervator, ostavivši za sobom mnoge likovne prikaze naših povijesnih spomenika. Kao suradnik konzervatora Gjure Szaba, obilazio je prostore naše domovine, crtajući mnoge povijesne kulturne spomenike, bio je ilustrator opisa i ideja u njegovim izvješćima u *Vjesniku Hrvatskog arheološkog društva*, knjizi o starim gradovima itd.

Umro je 4. 12. 1939. godine.

O djelovanju B. Šenoe nešto je pisano¹, održano je nekoliko izložbi, a on je za svog života sudjelovao i na više skupnih izložbi, no ovom prigodom nas zanima njegova likovna djelatnost, kojom je obnovio neke trenutke stare za-

Sl. 1 – Bakačeva ulica u Zagrebu, pogled prema sjeveru; u dnu su južna kaptolska vrata, a iznad kuća se uzdiže visoki zvonik katedrale (B. Šenoa, 1919.)

grebačke katedrale. Bili su to, stručno rečeno, bakropisi, crteži olovkom, kredom i tušem na papiru te akvareli, iako je koristio i druge slikarske tehnike. Svaka od tih grafičkih tehnika bila je prisposobljena trenutku, namjeni i važnosti objekta na koji se odnosila. Teme njegovih grafičkih radova, realiziranih u više mapa, bili su Zagreb (sl. 1), Osijek i stara zagrebačka katedrala. Obilazio je mnoge dijelove naše domovine, skicirajući, crtajući, akvarelirajući po-

¹ Vidi popis literature o B. Šenoi: Katalog retrospektivne izložbe u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 2002. godine; tekst Smiljka Domić-Ceraj, str. 196 – 198.

Sl. 2 – Burg Samobor, kakav je mogao izgledati prije požara početkom 19. stoljeća (B. Šenoa, 1922.)

vijesno-kulturne objekte i spomenike, sakralne i one svjetovne, kao npr. Trški Vrh, kod Krapine, nekadašnji pavlinski samostan u Lepoglavi, voćinsku crkvu, Samobor, Ružicu, kod Orahovice itd. Gjuro Szabo² ga se sjeća s mnogo poštovanja, pišući o njemu prigodno, kao npr. u *Hrvatskoj reviji*.

U Šenoinim se crtežima i grafikama osjeća dvojnost: ako se radi o značajnim građevinama i situacijama, stavlja naglasak na umjetnički obradu atmosfere o doživljaju samog objekta. Druge, manje važne građevine, koje crta na svojim obilascima povijesnih i kulturnih spomenika, daje kao realističan prikaz, jednostavnom umjetničkom interpretacijom, što se, uostalom, i zahtijevalo, zbog dokumentarnosti: takve su njegove ilustracije Szabovih izvješća u *Vjesniku Hrvatskog arheološkog društva*, u knjizi o starim gradovima te pojedinim članicima. Crteži su to kojima je glavna namjena sagledavanje objekta koji se crta (sl. 2 i 3) onako kako bi ih i arhitekti u svojim projektima skicirali. Zanimljivo, B. Šenoa je osmislio mnoge inscenacije i kostimografije na isti način: egzaktno i čitko, gdje je sve jasno na prvi pogled!

Uza stari Zagreb, Šenoa se vraćao više puta zagrebačkoj katedrali, i to onoj prije potresa 1880., gledajući je izvana i

iznutra. On to nije mogao crtati u naravi, na samoj katedrali, jer je već bila obnovljena, s novim zapadnim pročeljem, s dva zvonika, bez Bakačeve kule, bez brojnih baroknih oltara, nadgrobnih ploča i kipova svetaca. Očito je to crtao ugledajući se u stare fotografije, kojih nije nedostajalo, snimili su ih još ranije dobri majstori toga novog medija. Stari su fotografi odabirali poglede, osvjetljenje i teme, kojima se isticalo monumentalnost kate-

Sl. 3 – Lobor, kapela sv. Petra na Petrovoj gori (B. Šenoa, 1913.)

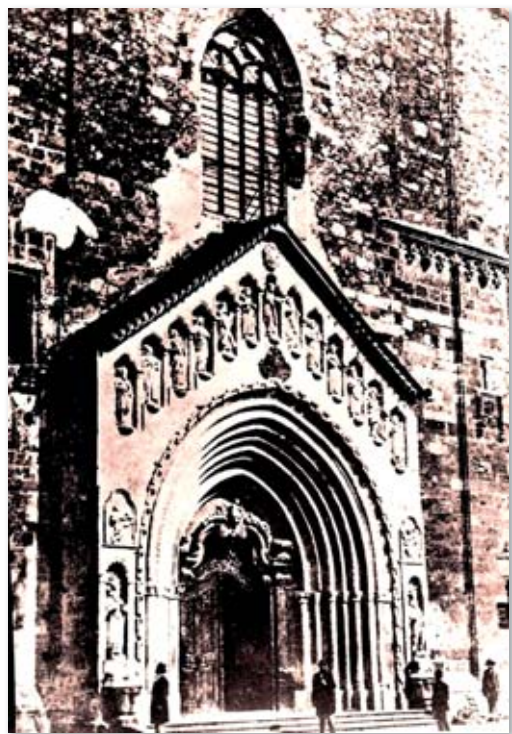
drale, njezino nastajanje tijekom 600 godina, u različitim stilovima te povijesnim i prirodnim nepogodama. Nažalost, monumentalnost nije izdržala: topovske kugle kapetana Thurna početkom 16. st., požari i potresi oslabili su konstrukciju

² Vidi npr. razna izvješća u *Vjesniku Hrvatskog arheološkog muzeja*.

Sl. 4 A – Zapadno pročelje katedrale, prema fotografiji L. Švojsera, iz 1860. godine (B. Šenoa, 1927.)

katedrale. Stari je izgled nestao, ali su snimke prije potresa i za vrijeme obnove pomogle u prisjećanju, kako je katedrala nekoć izgledala.

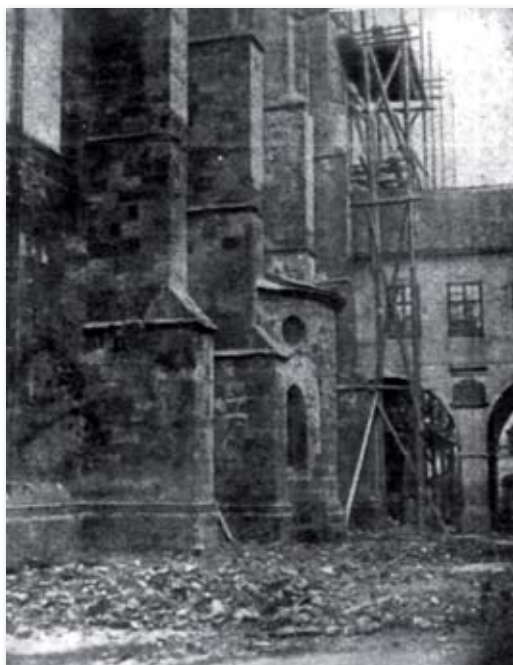

Sl. 4B – Zapadno pročelje katedrale – snimka L. Švojsera, iz 1860. godine

Sl. 5A – Južna strana katedrale prije potresa, vjerojatno prema fotografiji, neposredno nakon potresa 1880. godine (B. Šenoa, 1930.)

Obnova je katedrale tijekom 19. st. postala zadaća za koju su se zagrebački biskupi, a kasnije i nadbiskupi dugo pripremali: konačno je započeta 1879. godine, za nadbiskupa J. Mihalovića (1870. – 1891.). A onda se dogodio potres, 1880., koji je tu obnovu učinio – s jedne strane očigledno potrebnom, a s druge – još ju je proširio, još je više toga trebalo obnoviti. Bolleovim se zahvatima ne bismo sada bavili, oni su i danas vidljivi, ali ono staro, što je prethodilo pregradnji i regotizaciji, umjetnički nam je prezentirao Branko Šenoa. Karakteristična je konstatacija njegova nećaka Zdenka Šenoe: »Jedan je od Szabinih suradnika, terenac ... bio i B. Šenoa... Savjeti, pismena upozorenja, fotografije starog Zagreba (koje je Szabo davao B. Šenoi) ... sa žučnom intencijom: ako nam je već Bolle sve to uništio, neka barem na slici ili crtežu imamo zabilježeno kako je to izgledalo i za čim moramo žaliti.

Sl. 5B – Južna strana katedrale, vjerojatno poslije 1880. godine (prema fotografiji kod I. Franića, 1934.: 297)

Sl. 6A – Unutrašnjost stare katedrale prije potresa, vjerojatno prema fotografiji (B. Šenoa, 1929.)

I tako se od predratnog doba (tj. prije I. svjetskog rata! – Z. H.) redaju bakropisi, bakrorezi i crteži stare panorame Gornjeg grada, Harmice (te) ... nekoliko varijanata stare katedrale.« I opet piše Szabo o Kaptolskom trgu i staroj kaptolskoj vijećnici: »Tako nam ju (tj. vijećnicu) još prikazuje bakropis Branka Šenoa, *izrađen po staroj fotografiji*. Godine 1876. srušena je ta lijepa građevina, jer je tobože smetala prometu, prometu onog vremena!«⁴ Šenoa je nesumnjivo koristio fotografije I. Standla, L. Švojsera, G. Varge, H. Fikerta i drugih starih fotografa 19. st.⁵, što se vidi i jednostavnom usporedbom grafika s tim fotografijama, radeći pritom grafičke replike visoke umjetničke vrijednosti.

Ti su radovi bili obuhvaćeni grafičkim mapama *Stari Zagreb I. i II.* te *Stara zagrebačka katedrala*. Prvi ciklus, *Stari Zagreb* (1914. – 1918.) obuhvaća niz grafika različita formata i pristupa, dok su četiri grafička lista drugog ciklusa (1934. – 1936.) usko povezana te su zamišljena kao cjelina⁶. Treća je mapa *Stara zagrebačka katedrala* (koja je za nas ovom prigodom i najvažnija), najuspjelije Šenoino grafičko djelo, sa svoja tri realizirana i jednim nedovršenim listom. On u toj zadnjoj mapi daje pogled na zapadno pročelje prije potresa 1880. godine (sl. 4A, 4B), zatim kontrfore južne strane katedrale, uz južno krilo Nadbiskupskog dvora (sl. 5A, 5B) te unutrašnjost katedrale s množinom

³ Z. Šenoa, Branko Šenoa i zaštita spomenika, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 4/1978. – 5/1979., str. 38.

⁴ Gj. Szabo, Zagreb nekada i Zagreb sada, *Narodna starina*, 4/1923., str. 74 (73 – 78), Zagreb.

⁵ Neke od tih fotografija nalaze se u fototekama Ministarstva kulture i Muzeja Grada Zagreba.

⁶ Smiljka Domac-Ceraj, Katalog izložbe o B. Šenoi u Umjetničkom paviljonu 27. 3. – 28. 4. 2002, str. 15.

Sl. 6B – Unutrašnjost stare katedrale prije? – poslije? potresa (autor fotografije nepoznat)

gotičkih i baroknih detalja (sl. 6A, 6B). Bez obzira na današnju realnost naše katedrale, fotografija unutrašnjosti katedrale sv. Stjepana u Beču (sl. 7) pokazuje nam približno identičnu unutrašnjost kakvu smo izgubili ili, recimo, kakve više u našoj katedrali – nema. Ostao je čisti, ogoljeni gotički prostor. Istina, barokni oltari visoke umjetničke vrijednosti nisu propali, razdijeljeni su širom Hrvatske, ukrašavajući i danas razne župne crkve i kapele.⁷

Vrhunac Šenoine grafičke djelatnosti grafička je mapa *Stara zagrebačka katedrala*: u njezinu je realizaciju očito unio sve svoje znanje, umijeće i dušu. Nije to *pasatizam*, žalost za prošlošću, to je zaustavljanje jednog trenutka, kojeg se tek poslije počelo shvaćati kao visoku vrijednost. Ponekad, kao da na razna mišljenja o tim grafikama utječu i razne nevažne, pa i ideološke konstatacije, ravne »žutom tisku«, umjesto zrelog razmišljanja i priznanja njegova umjetničkog dostignuća.

Sl. 7 – Beč, katedrala sv. Stjepana, unutrašnjost broda (snimio Defner, 1970.)

Pogledajmo ta tri lista mape *Stara zagrebačka katedrala*: vidimo da su im kao uzor poslužile ili mogle poslužiti stare fotografije:

1. Zapadno pročelje, s Vinkovićevim portalom, inspirirano je fotografijom L. Švojsera, iz 1860. godine (sl. 4A, 4B).
2. Bočni pogled na južni niz kontrafora katedrale odgovara snimci početka rada na postavljanju skela (sl. 5A, 5B).
3. Unutrašnjost katedrale, snimljena neposredno iza potresa (sl. 6A, 6B).

⁷ Oltari se danas nalaze u Zagrebu, u crkvama sv. Ivana na Novoj vesi i sv. Katarine na Gornjem gradu, te u Križevcima, u crkvi svetoga Križa, zatim u Nartu, Brezničkom Humu, Sisku, Varaždinskim Toplicama; dok je oltar u Maji, pokraj Gline, stradao je tijekom Domovinskog rata.

⁸ Katalog izložbe, 2002., str. 176, kataloški broj 113: »Prema usmenom priopćenju prof. Zdenka Šenoje, crtež je bio zamišljen kao nacrt za bakropis ciklusa velikih grafičkih listova katedrale i Kaptola.«

U ostavštini Branka Šenoje nalazimo i prethodne skice olovkom za bakropise zapadna pročelja i južne strane katedrale.

Sl. 8 – Unutrašnjost južne apside katedrale: oltar Majke Božje (B. Šenoa, 1938., olovka)

4. Ladislavov oltar u južnoj bočnoj apsidoli katedrale čak bi mogao biti kombinacija dva izvora: katedrale

u naravi, jer se taj dio unutrašnjosti katedrale nije mijenjao, te starog oltara, prenesenog u Muzej za umjetnost i obrt, a koji je Bolle zamijenio neogotičkim. Taj crtež je izveden olovkom na papiru (sl. 8), dakle tehnikom koja se razlikuje od prethodna tri, ali ga se njegovom realizacijom i kvalitetom treba uvrstiti u mapu *Stara zagrebačka katedrala*. Taj je crtež olovkom trebao prethoditi bakropisu, kojega B. Šenoa nije stigao izraditi.⁸

Zaključimo:

mjesto Branka Šenoa u odnosu na katedralu nezaobilazno je u sagledavanju i vrednovanju njezine povijesti, a to osjeća i sam Šenoa: listovi te mape morali su biti stvoreni u momentu stvaralačke tenzije, s maksimalnim umjetničkim uključenjem, s povišenom temperaturom! Kao da je to Šenin umjetnički kredo, koji je dugo nosio u sebi te ga realizirao kao bakropise u trenutku umjetničke inspiracije.

POPIS UPORABLJENE LITERATURE

1. S. Domac-Ceraj, katalog izložbe o B. Šenoi u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, 27. 3. – 28. 4. 2002.
2. I. Franić, *Stara katedrala* u reviji *Zagreb*, 1934., više brojeva.
3. N. Grčević, *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj*, 1981., Zagreb.
4. R. Gotthardi-Škiljan, katalog izložbe *Branko Šenoa – grafika i crteži* u Kabinetu grafike u JAZU-u, Zagreb, 19. 12. 1980. – 11. 01. 1981.
5. Gj. Szabo, Izvještaj o radu zemaljskog povjerenstva za očuvanje umjetnih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji u godini 1911., *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva*, 1912.: 201 – 259, Zagreb.
6. Gj. Szabo, *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, 1920., Zagreb.
7. Gj. Szabo, Zagreb nekad i sad, *Narodna starina*, 4/1923.: 73 – 78, Zagreb.
8. Gj. Szabo, Branko, s Bogom!, *Jutarnji list*, Broj 10029/1939., str. 8, Zagreb.
9. Zdenko Šenoa, Branko Šenoa kao konzervator, *Godišnjak zaštite spomenika kulture u Hrvatskoj*, 4-5/1978.-1979., 37 – 38, Zagreb.
10. I. Šimat Banov, Branko Šenoa i njegovo djelo, *Bulletin JAZU*, 1(52)/1982., 87 – 97, Zagreb.

ZVONIMIR RUKAVINA, dipl. inž. građ.

OBNOVA ZAGREBAČKE KATEDRALE (1987.) 1990. – 2011.

ODBOR I IZVOĐAČI RADOVA

Odbor

Obnovu katedrale operativno vodi Odbor Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale, koji je osnovao kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački, 1987. godine.

Predsjednici i tajnici Odbora

1987. – 1998. g
Mons. dr. Đuro Kokša, biskup, predsjednik
Mons. Josip Klarić, prokustos katedrale, tajnik
1998. – 2006. g
Mons. Josip Klarić, kustos katedrale, predsjednik
Preč. Mirko Totović, tajnik
2006. – 2011. g
Mons. Vladimir Stanković, kustos katedrale, predsjednik
Mons. Mijo Gabrić, prokustos katedrale, tajnik

Članovi Odbora

Članovi Odbora za obnovu imenovani od kardinala Franje Kuharića 1987.:

- Mons. dr. Đuro Kokša, biskup i predsjednik Odbora
- Mons. dr. Antun Ivandija, kustos katedrale
- Mons. Lacko Loina, ekonom Nadbiskupije
- Mons. dr. Josip Ladika
- Mons. Vladimir Stanković

- Mons. Josip Klarić, prokustos katedrale i tajnik Odbora
- Dr. Antun Škvorčević
- Milan Osrečki

Uži, stručni i radni odbor, osnovan od Nadbiskupije:

- Prof. dr. Andro Mohorovičić, dipl. inž. arh.
- Prof. Zvonimir Vrkljan, dipl. inž. arh.
- Prof. dr. Branko Crnković, dipl. inž. geolog., petrograf
- Prof. dr. Ivo Podhorsky, dipl. inž. građ., statičar
- Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ., nadzorni inženjer
- Mijo Golubić, blagajnik

Gradski Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode imenovao je sa svoje strane povjerenstvo za praćenje radova na obnovi katedrale:

- Zrnka Oštrić, dipl. inž. arh.
- Prof. dr. Andro Mohorovičić, dipl. inž. arh.
- Dr. Zorislav Horvat, dipl. inž. arh.
- Dr. Željka Čorak, prof., a njeno mjesto kasnije zauzeo je:
- Silvije Novak, prof.

Nakon smrti mons. dr. Đure Kokše (1998.) i mons. dr. Antuna Ivandije, te po odlasku nekih članova iz Odbora na druge dužnosti, kao i nakon isteka mandata, kardinal Josip Bozanić, nadbiskup imenovao je novi Odbor:

- Mons. Josip Klarić, kustos katedrale i predsjednik Odbora

2. Preč. Mirko Totović, prebendar, tajnik
3. Mons. Vladimir Stanković, generalni vikar Nadbiskupije
4. Mr. Stjepan Večković, kancelar Nadbiskupskoga duhovnog Stola
5. Preč. Mijo Gabrić, prebendar
6. Preč. Juraj Jerneić, ekonom Nadbiskupije

Dekretom broj 291/2006., od 10. veljače 2006., kardinal Josip Bozanić, nadbiskup razriješio je crkvene članove dotadašnjeg Odbora zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale i uspostavio je novi Odbor, čiji su članovi:

1. Mons. Vladimir Stanković, kustos katedrale i predsjednik Odbora
2. Mons. Mijo Gabrić, prokustos katedrale i dopredsjednik Odbora
3. Mons. Josip Klarić
4. Mons. dr. Juraj Batelja
5. Preč. Mirko Totović

Stručni članovi Odbora (iz 1990.):

1. Prof. dr. Ivo Podhorsky, dipl. inž. građ.
2. Zvonimir Rukavina, dipl. inž. građ.

Odboru su pridodani, nakon odlaska u mirovinu, odnosno odlaska iz Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode, kao stručni članovi:

1. Dr. Zorislav Horvat, dipl. inž. arh.
2. Zrnka Oštrić, dipl. inž. arh.

Predstavnik Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode za praćenje radova na obnavljanju katedrale je:

1. Silvije Novak, prof., predstojnik Zavoda

Izvođači radova

Projekt skele i izgradnju skele za radove obnove prve galerije izvršila je tvrtka »Željezara« Sisak.

- Projektanti skele u »Željezari« bili su:
1. Želimir Frančišković, dipl. inž. građ., glavni projektant

2. Gordana Vujnović, dipl. inž. građ., projektant statičar

Kasnije, nakon raspada »Željezare« Sisak, projektiranje skele za potrebe obnove katedrale preuzela je tvrtka »Max – ing« d. o. o., inženjera Frančiškovića, u kojoj je on glavni projektant.

Revident projekata skele bio je Boris Vranješ, dipl. inž. građ.

U početku projekte obnove je izrađivala tvrtka »Arbi« d. o. o., a nakon nekoliko godina projektiranje je preuzela tvrtka »Foretić i sinovi« d. o. o. Glavni, vodeći projektant u tvrtki Arbi, a kasnije u tvrtki Foretić i sinovi bio je:

1. Damir Foretić, inž. građ.
- Na projektima su kao projektanti radili:
2. Lidija Krolo, dipl. inž. arh.
3. Anton Biba, dipl. inž. arh.

Fotogrametrijska snimanja katedrale i izradu fotogrametrijskih nacrtu radio je 2000. godine Zavod za fotogrametriju Geodetskog fakulteta u Zagrebu, a radove su vodili Jonatan Pleško, dipl. inž. geo. i Ljiljana Pleše, dipl. inž. geo.

Lasersko fotogrametrijsko snimanje i izradu nacrtu južnog zvonika katedrale 2007. godine vodio je Miljenko Žabčić, dipl. inž. geo.

Radove obnove prve galerije izvodila je tvrtka »Kamen« d. o. o., iz Pazina, s kooperantima s Brača, radionica »Nižetić – Rajčević«. Šef gradilišta bio je Petar Šuran, dipl. inž. građ., a glavni majstor na objektu bio je Drago Škvorc.

Modele za izradu kamene plastike prve galerije radili su akademski kipari:

1. Vinko Fabris
2. Izvor Oreb
3. Zvonimir Lončarić
4. Nesto Orčić

Radove obnove zapadnog pročelja timpana izvodili su kamenarski obrtnici:

1. Drago Škvorc
2. Tomislav Capan

Isti majstori su radili i na obnovi zapadnog pročelja od prve galerije do tla, obnovi kontrafora zapadnog pročelja, kao i na obnovi sjevernog zvonika.

Na obnovi sjevernog tornja od 55 do 75 m i na obnovi glavnog portala radila je kamenarska radnja Tomislava Capana. Ista radnja izvodi radove na južnom zvoniku.

Novi kamen za obnovu timpana izradila je:

1. Kamenarska radnja »Stipe Lucić«
Kamenarska radnja »Stipe Lucić« izrađivala je nove kamene elemente za obnovu zapadnog pročelja i najzahtjevnijeg dijela sjevernog zvonika, od 55 do 75 m, a radi i na obnovi južnog zvonika.

U izradi kamena za obnovu zapadnog pročelja sudjelovale su tvrtke »Jadrankamen« i »Nižetić – Rajčević«, s Brača.

Figure Gospe s Isusom i anđelima za timpan izradio je:

1. Vladimir Herljević, akad. kipar, sa suradnicima.

Vladimir Herljević radio je nove grbove, prema starima, ispod kompozicije figura s Majkom Božjom na timpanu. Na timpanu je napravio novi grb kardinala Kuharića. Za glavno pročelje katedrale radio je nove kipove svetog Ilije i svetog Roka, a također i maskerone.

Skele za obnovu timpana i sjevernog zvonika od prve galerije do križa te radove spuštanja starih i montaže novih satova na zvonnicima izvela je tvrtka »Pauk«, vlasništvo i pod vodstvom Stjepka Vrsalovića, dipl. inž. građ.

»Pauk« je radio zaštitni tunel – nadstrešnicu za glavni portal i veliku čeličnu prostornu konstrukciju poda u krovu katedrale nad sjevernom lađom.

Željeznu konstrukciju za platformu oko sjevernog zvonika, na visini 75 m, i platformu kрана, na visini 45 m, izradila je tvrtka »Brusema«, d. o. o., Dragutina Sekirice, a montirao ja »Pauk« inženjera Vrsalovića.

Nove zaštitne mreže svih otvora sjevernog zvonika, iznad visine od 75 m, izradila je tvrtka »Karlović«, a montirala bravarija »Pehnec«. Bravarija »Pehnec«, vlasnika Ivana Pehneca, montirala je brojčanike satova na sjevernom zvoniku, nakon obnove kamena i demontirali su brojčanike satova na južnom zvoniku.

Obnovu vitraja glavnog, zapadnog pročelja i sjevernog zvonika izvela je tvrtka »Stab«, vlasnika Siniše Bačića.

Uređenje vitraja na sjevernom pročelju radila je tvrtka »Mozaik m+s«, vlasnika Borisa Milića.

Armiranobetonske i limarske radove na obnovi timpana izvela je tvrtka »Mam – inženjering«, vlasnika Mladena Majhena.

Nova vrata za timpan, prvu galeriju i krovušte radila je radionica Stjepana Mesarića.

Novu gromobranksku instalaciju radila je tvrtka »Mislav elektro« d. o. o., vlasnika Stanka Lončara, dipl. inž. el.

Protupožarni sustav krovušta katedrale radio je Grad Zagreb, s izvođačima: »Mašinoprojekt« d. o. o., »Aling« j. t. d., »Vodotehnika« d. d., Gradsko stambeno komunalno gospodarstvo d. o. o.

Modele rigalica i druge kamene plastike za sjeverni zvonik i glavni portal izrađivali su akademski kipari:

1. Vladimir Herljević
2. Alen Novoselec
3. Marin Marinić
4. Ivan Briski
5. Rajko Hercegovac
6. Branko Briski
7. Marija Lukač
8. Ivan Duraković
9. Goran Koprek
10. Zvonimir Orčić
11. Anto Jurkić
12. Mate Roščić
13. Zvonimir Orčić
14. Anđelko Boljat
15. Ivo Gašparić
16. Vladimir Gašparić

Izradu novih brojčanika, izlivenih iz bronce, za osam satova na zvonnicima katedrale izradila je »Ljevaonica obojenih metala« iz Markuševca, Zagreb, pod vodstvom Ivkice Kranjčević, dipl. inž. arh.

Ta tvrtka, pod vodstvom Ivana Kranjčevića, dipl. inž. stroj., izvela je i obnovu metalnog stubišta u sjevernom zvoniku.

Na obnovi križa na vrhu sjevernog zvonika sudjelovale su tvrtke:

1. »Pauk«, Stjepko Vrsalović, dipl. inž. građ.
2. »Kuper« d. o. o., Kurtela Petar, dipl. inž. stroj.
3. »Ahat«, Franjo Mrnjec, pozlatar.

Pozlate križa, krune, žezla i pozadine Gospe radila je tvrtka »Ahat«.

Demontaže skele sa sjevernog zvonika i izradu i montažu skele na južnom zvoniku izvodila je tvrtka »Metaling« d. o. o., iz Siska.

Napomena: o Odboru je pisao mons. Josip Klarić u *Našoj katedrali* broj 2 i broj 10.

PIREDIO MONS. JOSIP KLARIĆ

Rudolf Horvat

PROŠLOST GRADA ZAGREBA

U ovom broju donosimo iz knjige Rudolfa Horvata *Prošlost grada Zagreba* opise događaja iz 1558., 1668., 1689. i 1742. godine. U njima se u više navrata spominje katedrala i zato su nam posebno zanimljivi.

Zagreb u drugoj polovici 16. stoljeća

Kad su Turci 23. srpnja zauzeli tvrđu Kostajnicu i time probili bojnu crtu na rijeci Uni, zaprijetila je pogibelj i gradu Zagrebu.

Kostajnica

Zato Hrvatski sabor, koji se 7. ožujka 1557. sastao u Zagrebu, gdje se inštalirao novi hrvatski ban Petar Erdödy, šalje kralju Ferdinandu predstavku, u kojoj ga moli »da bi se udostojao pobrinuti za svoju kraljevsku varoš na brdu Gradeću, koja je metropola (glavni grad) ovih kraljevina, pa da bi ju i nadalje milostivo utvrđivao i jačao, kako ne bi iza njezina gubitka – što neka Bog odvrati – propali i ostanci ovih kraljevina (Hrvatske i Slavonije), uslijed čega bi očita pogibelj zaprijetila i ostalim kraljevinama njegova veličanstva«.

Kralj Ferdinand je na tu predstavku odgovorio da gradskoj općini u Zagrebu prepušta tridesetinu koju mu duguje, i to pod uvjetom da taj novac upotrijebi za popravak i održavanje zidina i kula oko Gornjega grada. Gradska je općina te utvrde popravila, ali ih je vrijeme opet oštećivalo. To je doznao i sam kralj Maksimilijan, koji 5. svibnja 1573. piše generalu Vidu Haleku: »Mi smo razumjeli, da je loše spremna tvrđa u Zagrebu, gdje manjka krov na čitavom gradskom zidu i na dvjema kulama. Na mnogim mjestima nema na zidovima niti stuba, da bi se moglo brzo na zidova uspeti i pravodobno se oprijeti neprijatelju«.

Uz neprekidni strah pred navalom Turaka pretrpjeli su Zagrepčani i druge nevolje. Tako je gradu početkom 1573. zaprijetila pogibelj od hrvatskih seljaka koji se pobuniše u zagrebačkoj okolini (kod Podsuseda, Samobora i Stubice). Kad je Gašo Alapić 6. i 9. veljače 1573. pobunjene seljake svladao (u krvavim bitkama kod Kerestinca i Stubice), doveden je Matija Gubec u Zagreb, gdje mu je kao vođi seljaka 15. veljače odsječena glava na stratištu, koje se nalazilo na početku Tuškanca.

Bedemi oko gornjeg grada

Medvedgrad

Među neprijatelje slobodnoga grada Zagreba spadao je i hrvatski ban Krsto Ungnad. On se u bansku čast uveo 8. veljače 1578., upravo u Zagrebu, gdje se je sastao Hrvatski sabor. Ungnad je u Saboru izjavio da za podbana imenuje Stjepana Gregorijanca, koji je kao vlasnik Medvedgrada bio u sporu sa zagrebačkim građanima. Kako je Gregorijanec bio veoma silovit čovjek, počinio je Zagrepčanima nasilje već za same banove instalacije. On se naime kasno uvečer 8. veljače iz Kaptola vraćao u Gornji grad, gdje je posjedovao svoju kuću. Kamenita vrata bijahu već zatvorena, pa je Gregorijanec morao neko vrijeme čekati, dok se probudio zlatar Petar Krupić, koji je čuvao ključeve tih vrata. Gregorijanac je to čekanje tako razljutilo da je izmrcvario jadnoga Krupića kad mu je otvorio Kamenita vrata. Zagrepčani su radi toga nasilja silno zamrzili Gregorijanca.

Naredne godine, 1579., dođoše Zagrepčani u spor također s banom Ungnadom.

Vojnici

Turska vojska

Ban je naime naložio da gradska vrata moraju biti i po noći otvorena u ono doba kada u Zagrebu zasjeda Hrvatski sabor ili kada ban drži tzv. Oktavalni sud (Banski stol). Ta odredba bijaše u protuslovlju s dotadašnjim redom, po kojemu se sva gradska vrata imaju zatvarati zimi u 9, a ljeti u 10 sati na večer. Zato je gradska općina krajem god. 1579. poslala »literata« Ivan Jakopovića pred kralja Rudolfa da mu preda i razloži tužbe protiv bana Ungnada i protiv podbana Gregorijanca.

U noći od 15. na 16. rujna 1590. pretrpiše Zagrepčani veliki strah. Zemlja se naime potresla toli silno da je isti Medvedgrad pretvorila u ruševinu te se Gregorijanec morao preseliti na svoj majur u Šestinama. Potres od god. 1590. podsjećao je na žestok potres koji je u Zagrebu 16. ožujka 1502. srušio toranj crkve sv. Marka.

Početkom god. 1591. postade ratoborni Hasan-paša sultanovim namjesnikom u Bosni. On je odlučio da će zauzeti Zagreb i osvojiti ostatak Kraljevine Hrvatske. S tom je namjerom Hasan-paša sa 16.000 Turaka početkom kolovoza god. 1591. udario na Sisak, gdje je bila tvrđa koju je sagradio Kaptol zagrebački. Hasan paša nije uspio, jer su tvrđu hrabro branili zagrebački kanonici Nikola Mikas i Stjepan Kovačić.

Na proljeće god. 1592. podiže Hasan-paša na rijeci Kupi tvrđu Petrinju, iz koje će osvajati Hrvatsku. Odande je opet uzalud opsjedao Sisak, radi čega je opustošio cijelu Posavinu i Turopolje između Kupe i Save, spalivši sva sela. U Zagrebu je prevladao toliki strah da su mnogi ži-

Petrinja

Sisak

telji pobjegli u Kranjsku i Štajersku. Od straha pred Turcima napustiše Zagreb također dominikanci i redovnice.

U lipnju god. 1593. pođe Hasan-paša treći put opsjedati tvrđu Sisak, koju su branili zagrebački kanonici Matija Fintić i Blaž Durak. Fintić je uskoro poginuo, dok je Durak bio teško ranjen i zamolio pomoć od bana Erdödyja. Ban je sabrao 5000 vojnika, s kojima je pojurio prema Sisku. Tamo je 22. lipnja 1593. došlo do bitke, u kojoj su Turci bili potučeni, a život je izgubio i sam Hasan-paša. Time je bio spašen i sam Zagreb te se u stolnoj crkvi služila sv. misa zahvalnica.

Opis Zagreba god. 1668.

Kad je 12. listopada 1688. umro zagrebački biskup Petar Petretić, predložen je za njegova nasljednika o. Martin Bor-

ković, koji se rodio u Domagoviću, kod Jastrebarskoga, a po zvanju je bio redovnik pavlin. Prema propisima Katoličke crkve, provedena je rasprava (proces) o Borkovićevoj osobi i o prilikama Zagrebačke biskupije. Među ostalima je svoj izvještaj podnio također o. Ivan Benković, koji je poput Borkovića bio član reda sv. Pavla. U tom izvještaju, koji je sisački župnik dr. Janko Borković štampao u 35. knjizi *Starina*, opisuje o. Benković tadašnji Zagreb ovako:

»Grad Zagreb leži u Hrvatskoj na brijegu. To je mala varoš, u kojoj ima oko 400 kuća, u kojima STANUJU DVIJE TISUĆE VJERNIKA. U Zagrebu je stolna crkva sv. Stjepana, kralja ugarskoga. To je lijepa i velika građevina, koja ne treba nikakova popravka. Rečena je stolna crkva sufragana (podređena) kaločkoj nadbiskupiji.

Stolna crkva u Zagrebu ima dva kaptola: jedan je katedralni i zove se zagrebački, a drugi je zborni kaptol i zove se čazmanski. Te su časti u zagrebačkom

Biskup Martin Borković

Prvostolna crkva zagrebačka

katedralnom kaptolu: prepošt (veliki predstavnik), štioč, pojac i čuvar. Veliki je prepošt prva čast iza biskupa. Kaptol ima 28 kanonika, a oko 30 svećenika i klerika, koji služe bogoslužju. Ne znam, kakve dohotke imaju kanonici. Ne znam ni to, koliko im prihoda nose njihova beneficija (posjedi), pa da li je ondje teološka ili penitencijalna prebenda. Duhovna se pastva ne vrši u stolnoj crkvi, nego kod crkve bl. Djevice Marije, pa i kod druge

Stara katedrala s oltarima

crkve, koja se zove crkva sv. Ivana Krstitelja. Tamo je i krstionica, koja ne postoji u stolnoj crkvi.

Stolna crkva ima kor, orgulje, grobnice i zvonik sa zvonovima. Ona ima dosta prostranu sakristiju, a dobro je opremljena namještajem te potrebnim stvarima za bogoslužje i za obavljanje pontifikalija (svećanih misa, koje služi biskup). U rečenoj se stolnoj crkvi nalazi i čuva tijelo sv. Nevinog djeteta, zatim glava ugarskoga kralja sv. Stjepana i relikvije (moći) drugih svetaca. Sve se to čuva u sakristiji. Blizu stolne crkve postoji kuća, koja služi biskupu za stanovanje. Ta je kuća lijepa i ne treba popravaka.

Nemam nikakvih podataka o vrijednost biskupskih dohodaka. Ipak znam, da u zagrebačkoj biskupiji nema nikakova plaćanja, pa da se biskupovi dohoci sastoje od žita i vina, a katkada i od svinja, ali ne znam količinu žita i vina, što se prima godimice. Zagrebačka je biskupija veoma prostrana, jer ima oko 300 župa. Postoji i sjemenište u kojemu se 18 mladića odgaja za svećenike.

U Zagrebu se nalaze 3 muška samostana, poimence. Samostan otaca Isusovaca, zatim samostan otaca Franjevacu i samostan otaca Kapucina. Povrh toga postoji također samostan opatica sv. Klare. Zagreb ima dvije bolnice, ali nema niti bratovština niti ›brda pobožnosti‹ (Mons Peitatis).«

Slične je prilike u tadašnjem Zagrebu opisao svećenik Ivan Babić iz Samobora.

Barokni ulaz u isusovački kolegij

On drži da zagrebački biskup ima godišnji dohodak od 2000 forinti.

Hrvat Martin Šetari iz Križevaca misli da svi godišnji dohodci biskupa zagrebačkog predstavljaju vrijednost od 3000 forinti. Biskupov dvor bi trebalo popraviti. Isto tako (poput Ivana Babića) ističe da bi stolnoj crkvi trebalo popraviti toranj, koji je g. 1668. raskrio žestoki vjetar.

Valvasorov opis Zagreba god. 1689.

Ivan Vajkard barun Valvasor, koji je g. 1689. tiskao svoju povijesnu knjigu *Die Ehre des Herzogthums Krain*, opisuje u 4. svesku grad Zagreb ovako:

»Zagreb se dijeli na gornji i donji grad. U gornjem gradu, koji stoji na malom brdu, nalazi se lijepi isusovački kolegij sa školom njihovom, a osim toga i opatički samostan. Donji se grad zove »kaptolska varoš«, je u njemu stanuje biskup sa svojim kanonicima. Ondje je stolna crkva sv. Kralja Stjepana. To je divna i

Ivan Vajkard barun Valvasor

Slika »Hrvati« iz Valvasorove zbirke

velika građevina, u kojoj se nalazi mnogo prekrasnih oltara.

U Zagrebu se svake godine – u razno doba – drže velike crkvene slave i godišnji sajmovi, na kojima se prodaje stoka i razna turska roba. Takvom prigodom dolaze u Zagreb mnogi trgovci iz Kranjske i Štajerske. Oni se u Zagreb voze po rijeci Savi, a vraćaju se jašući na konjima, koje su na sajmu kupili. Vraćaju se pak uvijek u skupinama, jer onaj, tko ima kod sebe mnogo novaca, ne bi mogao sam putovati sigurno, mogli bi ga husari i Hrvati napasti i oplijeniti, dapače i umoriti. Najveći je u Zagrebu sajam na Kraljevo (20. kolovoza), kada se slavi blagdan sv. Kralja Stjepana.

Zagreb je samo četvrt sata udaljen od rijeke Save. Zagrepčani gledaju s jedne (sjeverne) strane na visoku goru, a s druge (južne) strane na veliku ravnicu, kojoj se širina ne da pregledati. Ljeti se u Zagrebu osjeća silna žega. Ova je tim nesno-

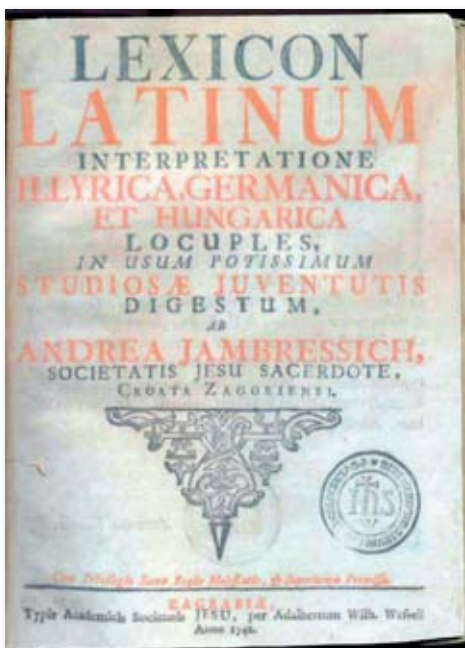
Mlin u starom Zagrebu

snija, što u Zagrebu manjka voda, jer u tom kraju ima veoma malo bistrih vrela.

Tečajem godine 1686. spaljeno je u zagrebačkoj okolici mnogo vještica. One su po vlastitom priznanju prouzročile nerodicu u prijašnjoj godini 1685. Zato su seljaci bili tako razjareni na ove službenice vraga, da su ih, – čim je na istrazi jedna drugu odala, – odmah povelili do vatre i žive spalili bez prethodnoga suda (bilo duhovnoga bilo svjetovnoga). Svi oni seljaci, koji su počinili takav nepromišljeni postupak, osuđeni su na pokoru, te moraju u crkvama – na stanovite dane tečajem mjeseca svibnja – klečeći moliti nekoliko sati. Pa sada, kada ja to pišem, nalazi se u zatvoru neki mlinar, koji je optužen, da je objesio nekoga vraga, pa da je sjedio na jajima s namjerom, da ih izvali. Mlinar nije do sada htio ništa priznati, premda je optužen i radi još nekih stvari, a optužio ga je neki veliki čarobnjak.«

Jambrešičev opis Zagreba god 1742.

U Zagrebu je godine 1742. izašao rječnik *Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica* – Latinski

Kralj Ladislav rječnik s tumačenjem hrvatskim, njemačkim i mađarskim. U tom rječniku Andrija Jambrešić na 105. strani opisuje Zagreb ovako:

»Zagreb bijaše isprvice glavni grad kraljevine Slavonije. Kad je pak osvojenjem Bihaća (g. 1592.) znatniji dio Ilirica pripao Turskoj, postao je Zagreb glavnim gradom Hrvatske. Rječica (Medveščak)

Maketa stare katedrale

dijeli Zagreb na kraljevski ili gornji grad i na kaptolsku varoš. Na Kaptolu se vidi velika bazilika, koju je sv. kralj Ladislav sagradio na čast sv. kralja Stjepana. u njoj se čuva glava istoga sv. Stjepana i čitavo tijelo sv. Nevinoga. Do crkve je dvor najznamenitijega ilirskoga biskupa. Ova je biskupija koncem 11. vijeka brigom istoga sv. kralja (Ladislava) prenesena iz Siska u Zagreb. Uz to je (biskupija) urešena glasovitim zborom od 28 kanonika, koji su odlikovani biskupskim plaštom. Biskupu su podređena tri sjemeništa klerika: u Bolonji, Beču i Zagrebu. Svoj udjel ima (biskup) također u rimskom kolegiju Germanikum, iz kojega prima najizobraženije duhove. Među kanonicima je prvak veliki prepošt (predstavnik), kojemu je car Ferdinand II. za vječna vremena dao počast mitre, velikaški položaj i upravu vransko-ga priorata.

Požunski je pak sabor 61. člankom od g. 1625. odredio da se zagrebački prepošt ima posebnim kraljevskim pismom pozivati na sabor, gdje će mjesto i pravo glasa dobiti među prelatima, barunima i velikašima. Ove povlastice imaju se zahvaliti osobito maru, što ga je na istom saboru (u Požunu g. 1625.) za katoličku stvar protiv kriptovjerske zablude javno pokazao tadašnji prepošt Benko Vinković. – prepoštu su počasti najbliži kanonici: lektor (štioć), kantor (pojac), kustos (čuvar) i prepošt kaptola čazmanskoga. Iza ove četvorice, koji se zovu stupovi Kaptola, slijedi dvanaest arhidakona, poimence: 1. gorski i zagorski,

Požunski sabor

Gornji grad

2. gorički i zemčarski, 3. katedralni ili zagrebački, 4. dubički, 5. komarnički, 6. gorički, 7. kalnički, 8. vaški, 9. čazmanski, 10. bekšinski, 11. varaždinski i 12. vrbovečki. Prvi od tih (arhidakona) je veliki prepošt, a drugi je čazmanski prepošt.

Kraljevski je (gornji) grad već

neka- da bio uvršten među slobodne, (a) zatim među taver- nikalne gra- dove. On je oko g. 1245. od kralja Bele

IV. zidovima utvrđen i mnogim povla- sticama nadaren. Vele, da su u njemu stanovali tako kralj Bela IV. kao i drugi ugarski kraljevi.

Tu se ponajviše običavaju držati sabori kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalma- cije. Svake godine poslije Uskrsa zasjeda u tom gradu 40 dana pokrajinsko vijeće, koje zovu banskim stolom, te koje je više zakona zajamčilo i uredilo. U određeno pak vrijeme djeluje sudbeni stol reče- nih kraljevina, koji je g. 1726. imenovao predsjednika, prisjednika i bilježnika. Nije najzadnji ures njegov (t.j. grada Za- greba) kolegij družbe Isusove s akademi- jom znanosti, koja je god. 1674. obdarena običajnim povlasticama sveučilišta.«

Pečat
Gradeca
u XIV. stoljeću

MONS. JOSIP KLARIĆ

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2010. GODINI

26. siječnja – U katedrali bio je ispraćaj pokojnoga zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prende, koji je iznenada preminuo u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu. Umro je u 71. godini života, 46. godini svećeništva i 26. godini biskupstva.

Ispraćaj nadbiskupa bio je u ponedjeljak u 13 sati, u katedrali, gdje je bilo izloženo tijelo pokojnika. Misu zadušnicu predvodio je kardinal Josip Bozanić, zajedno s okupljenim biskupima HBK-a i brojnim svećenicima. Kardinal je rekao: »Želimo moliti za brata nadbiskupa Ivana Prendu. Vjerujemo da je Bog onaj koji prihvaća naše molitve i učvršćuje sada naše zajedništvo.«

Nakon misnog slavlja prisutni biskupi su se okupili oko odra nadbiskupa i molitvom ispratili pokojnikovo tijelo.

2. veljače – Proslavljen je Dan posvećenog života. U prvostolnici misno slavlje predvodio je zagrebački pomoćni biskup Valentin Pozaić, a uz njega su bili provincijali redovničkih zajednica sa sjedištem u Zagrebu te brojni redovnički i dijecezanski svećenici. U slavlju je sudjelovao i velik broj redovnica, kao i redovničkih kandidata i kandidatice.

Biskup je istaknuo misli II. vaticanskog koncila kako redovnici pružaju sjajno i izvrsno svjedočanstvo da se svijet ne može preobraziti i prinijeti Bogu bez duha blaženstva. Posvećeni život pruža i svjedoči duboku istinu o vrijednosti i dostojanstvu ljudskog života.

Na kraju misnoga slavlja okupljeni redovnici i redovnice obnovili su svoje zavjete. Nakon toga predsjednica Hrvatske unije viših redovničkih poglavarica s. Marija-Ana Kustura uputila je prigodnu riječ.

10. veljače – Proslavljen je blagdan bl. Alojzija Stepinca i 50. obljetnica njegove smrti. Središnje slavlje je bilo u katedrali, na kojem se je okupio velik broj vjernika, koji su tijekom cijelog dana dolazili u katedralu i obilazili grob hrvatskog mučenika.

Slavlje je predvodio kardinal Josip Bozanić, zajedno s nuncijem nadbiskupom

Mariom Robertom Cassarijem, biskupom kotorskim Ilijom Janjićem, sisačkim Vladom Košićem i pomoćnim zagrebačkim biskupima Valentinom Pozaićem i Ivanom Šaškom te novoimenovanim bjelovarskim biskupom Vjekoslavom Huzjakom, provincijalima i oko 150 svećenika. U prepunoj katedrali bili su brojni đakoni i hodočasnici.

Kardinal je u propovijedi rekao da nam pedeset godina nakon svoje smrti bl. Alojzije »još jasnije naviješta radosnu vijest i upućuje kako je trebamo živjeti«. »Kažem još jasnije jer se nataložena ideološka prašina teže može uskovitlati, a istodobno se je lakše može i otpuhnuti dahom Duha istine.«

Kardinal je nadalje rekao: »Naš nam je blaženik ostavio svjedočanstvo mudrosti križa, nenavezanosti na zemaljsko, neposezanja za istim sredstvima koja se u svakome vremenu nude Crkvi, da se počne boriti za sebe, a ne svjedočiti Boga.« Nakon homilije skupina vjernika duboko u srednjoj lađi katedrale podigla je velika slova te su ispisali »Stepinac svetac«.

Nakon pričesti, kojoj je pristupio veoma velik broj vjernika, katedralom se zaorio pozdrav domovini »Lijepa naša, domovino«.

11. ožujka – Obilježena je u euharistijskom slavlju osma obljetnica smrti kardinala Franje Kuharića.

»Nema svetaca na oltaru koji nisu bili sveci, velikani na zemlji!« rekao je u misnom slavlju u katedrali zagrebački

pomoćni biskup Valentin Pozaić. On je s biskupom Ivanom Šaško i 43 svećenika predvodio svečano misno slavlje za kardinala Franju Kuharića. Ocrtao je lik čovjeka čija je slika bila na ambonu u svetištu katedrale kao čovjeka i velikana vjere, nade i ljubavi.

Na misnom slavlju pjevao je katedralni zbor pod ravnanjem Miroslava Martinjaka, sudjelovali su brojni vjernici, štovatelji kardinala, koji su tijekom cijelog dana dolazili na grob kardinala Kuharića, koji je u kripti prvostolnice, te se zadržavali u tihoj molitvi i zahvalnosti.

Biskup Pozaić je istaknuo biskupsko geslo kardinala Franje Kuharića – »Bog je ljubav«. On je u to vjerovao i to mu je bilo nadahnuće za primjerno i sveto bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje.

U vremenu komunističke tiranije, u obrani časti i dostojanstva blaženoga kardinala Alojzija Stepinca, u stradanjima Domovinskog rata, u vremenu silnih želja i očekivanja duhovne i materijalne obnove naše domovine, kardinal Kuha-

rić je bio uzor u širenju prostora slobode duha, praštanja i dobrote. Primjerom je pokazao kako treba i kako se može živjeti kraljevstvo nebesko na zemlji.

18. ožujka – Tradicionalni susret kardinala Josipa Bozanića s pripravnicima za sakramente kršćanske inicijacije iz župa Katedralnog arhiđakonata održan je u katedrali. Na susret se okupilo 150 katekumena i 200 pripravnika za ostale sakramente kršćanske inicijacije, koje će primiti u noći uoči vazmenog bdijenja. Dopratili su ih njihovi župnici, župni vikari i katehete kao i kumovi i prijatelji.

Pozdrav je izrekao vikar Grada Zagreba Zvonimir Sekelj, koji je naglasio da je »kršćanin duboko ukorijenjen u Bogu«.

Obraćajući se kandidatima, kardinal Josip Bozanić je rekao da čovjek u pravom smislu može postati čovjekom i jest čovjek samo zajedno s Bogom. »To je istina našega života. To smo mi! Biti kršćanin znači imati poseban odnos s Bogom u Isusu Kristu, po Isusu Kristu i s Isusom Kristom.«

Nakon misnog slavlja slijedio je program za katekumene i ostale pripravnike za sakramente. Pojedinačno su pristupali kardinalu, predstavili se i iz kardinalovih ruku primili knjižicu s *Vjetrovanjem*, koje su zatim zajedno izrekli.

24. ožujka – Prema programu 19. svečanosti *Pasijske baštine* u Zagrebu, koje se održavaju svake godine uoči Uskrsa, jedan dio programa održan je

u zagrebačkoj katedrali. Bio je to niz likovnih, glazbenih, kazališnih, književnih i folklornih obrada vezanih uz Kristovu muku i uskrsnuće. Ove godine u programu ujedinjena je cijela Hrvatska, jer su se programi održavali na raznim lokacijama.

U zagrebačkoj katedrali nastupio je ansambl narodnih plesova i pjesama »Lado« i izveo korizmene napjeve Slavonije, Baranje, Srijema i Bačke, na koncertu pod imenom *O Isuse, daj mi suze*, pod vodstvom glazbenog voditelja – dirigenta Dražena Kurilovčana.

31. ožujka – Ansambl »Antiphonus« održao je koncert u zagrebačkoj katedrali. Pod umjetničkim vodstvom Tomislava Fačinića, ansambl je izveo desetak crkvenih pjesama, od Messiaena, Palestrine, Bacha, Allegrija, Knešaureka, Gesualda i Parta. Na orguljama je svirao Pavao Mašić.

11. travnja – U zagrebačkoj katedrali se je molilo za žrtve tragične avionske nesreće u kojoj su u ruskom Smolensku poginuli poljski predsjednik Lech Kaczyński, njegova supruga te znatan broj poljskih državnih i vojnih dužnosnika, među kojima su bili i djelatnici vojnog ordinarijata, zapovjednici mornarice i kopnenih snaga, guverner i ministri.

Misno slavlje predvodio je rektor katedrale Josip Kuhtić, u koncelebraciji s poljskim svećenicima koji djeluju u za-

grebačkim župama sv. Terezije od Djeteta Isusa te Krista Kralja.

Rektor je sve pozvao na molitvu za duše poginulih te za cijeli prijateljski poljski narod. Rekao je: »Molimo za njihove obitelji, za hrabrost i utjehu. Molimo za blagoslov poljskog naroda.«

Misnom slavlju prisustvovao je poljski veleposlanik u RH Wieslaw Tarku i djelatnici konzulata sa svojim obiteljima te velik broj poljske dijaspore u Zagrebu. Prisutan je bio i ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković te ministar obrane Branko Vukelić.

15. travnja – O 50. obljetnici smrti bl. Alojzija Stepinca, u sklopu proslave Svećeničke godine, održano je nacionalno hodočašće hrvatskih svećenika. Veliki skup svećenika i njihovih pastira, više od šest stotina, iz cijele domovine održan je na dva mjesta. Prvo mjesto je bila zagrebačka katedrala, s grobom bl. Alojzija Stepinca, a drugo svetište je svetište Gospe Lurdske s grobom sluga Božjeg o. Ante Antića.

Biskupi i svećenici molili su na grobovima velikana.

Hodočašće je započelo u katedrali, molitvom srednjeg časa. Molitvu je predvodio đakovačko-osječki nadbiskup i predsjednik HBK-a mons. Marin Srakić.

U kratkom pozdravu on je istaknuo da je hodočašće prigoda za obnovu prijateljstva s Bogom, kako bismo mogli postati veći prijatelji i s ljudima.

Duhovni nagovor *Svećenik u Svećeničkoj godini* održao je dr. Tomislav Ivančić. On je istaknuo ono što bi svećenici s nacionalnog hodočašća trebali i mogli ponijeti u život.

Svečano euharistijsko slavlje počelo je u podne, u katedrali, nakon što su svećenici u procesiji ušli u katedralu, koja je tekla iz Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa. Misu je predvodio kardinal Josip Bozanić, a bili su prisutni apostolski nuncij u RH, đakovački nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, 19 biskupa iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srijema i Crne Gore.

Nadahnut primjerom bl. Alojzija Stepinca, kardinal Bozanić je u propovijedi rekao: »Svećenik nije čovjek koji zatvara oči pred poteškoćama, čovjek s glavom u oblacima i daleko od svijeta«, i govoreći o naravi svećeništva, nastavio je da »svećenik bez obzira na svoju, bez obzira na našu grešnost, upućuje na istinu o svetošći koju čovjek treba, bez koje čovjek ne živi puninu svoje ljudskosti«.

Na kraju misnog slavlja pročitano je pismo u kojem svećenici sudionici nacionalnog hodočašća izražavaju papi Benediktu XVI. odanost, potporu i molitve. Pismo je pročitao mons. Marin Barišić.

Poslije misnog slavlja u katedrali i zajedničkog objeda u bogosloviji svećenici su ZET-ovim autobusima pošli u svetište Gospe Lurdske, na grob o. Ante Antića. Ondje je održana večernja molitva, koju je predvodio bjelovarsko-križevački biskup mons. Vjekoslav Huzjak, predsjednik Vijeća za kler HBK-a.

U duhovnom nagovoru provincijal o. Željko Tolić stavio je pred svećenike uzore sv. Ivana Mariju Vianneya, bl. Alojzija Stepinca i o. Antu Antića.

Na kraju su se uputili (ili točnije, okrenuli su se) prema grobu o. Ante Antića, gdje je kardinal predmolio molitvu za njegovo proglašenje blaženim.

30. travnja – Spomenuta je 339. obljetnica pogubljenja hrvatskih velikana Petra Zrinskog i Frana Krste Frankapana. Dan je svečano obilježen u zagrebačkoj katedrali. Nositelj je bila Zrinska garda iz Čakovca, koja je dala prijavak na Trgu sv. Marka predsjednici Vlade RH Jadranki Kosor. Zatim su se uz pratnju bubnjarskog orkestra, preko Kamenitih vrata i Trga bana Josipa Jelačića uputili u katedralu, gdje su položeni vijenci na kriptu s posmrtnim ostacima Zrinskog i Frankapana.

Misno slavlje je predvodio varaždinski biskup Josip Mrzljak, a uz njega je bilo još desetak svećenika. Na misi su bili prisutni kadeti i časnici Vojnog učilišta »Petar Zrinski«, članovi Družbe »Braća hrvatskog zmaja«, Matice hrvatske i Zavičajnog društva »Međimurje« iz Zagreba, kao i predstavnici mjesta povijesno vezanih uz Zrinske i Frankapane.

Podržana je inicijativa da se 30. travnja proglasi nacionalnim spomendanom.

14. svibnja – U sklopu Dana pokreta i udruga Zagrebačke nadbiskupije slavljeno je misno slavlje u zagrebačkoj ka-

tedrali, koje je predvodio zagrebački pomoćni biskup mons. Ivan Šaško.

Nakon euharistijskog slavlja slijedio je susret u Dvorani »Vijenac« s kardinalom Josipom Bozanićem, koji je održao predavanje o važnosti i ulozi svećenika u crkvenim pokretima i udrugama. Rekao je: »Svećenička godina dobra je prilika da u duhu Drugoga vatikanskog koncila razmišljamo o crkvenom zajedništvu, posebno kada je riječ o odnosu klera i Kristovih vjernika laika.«

31. svibnja – Proslavljena je zaštitnica Zagreba, Majka Božja od Kamenitih Vrata. Svečano misno slavlje u zagrebačkoj katedrali predvodio je proćelnik Kongregacije za biskupe kardinal Giovanni Battista Re. On je u propovijedi naglasio da Hrvatska »mora rasti u privrženosti vjeri i vlastitim vrednotama ove zemlje«, koja je u posljednjim godinama učinila neporeciv napredak, ali da bi ostali humani u blagostanju i napretku, potrebno je svjetlo vjere, ono svjetlo i snaga koja dolazi od Boga, zato skupa s blagostanjem mora rasti i privrženost vjeri i vlastitim vrednotama ove zemlje.

U dostojanstvenoj procesiji u svetišće je ušlo više od stotinu svećenika, 14 bi-

skupa, pet nadbiskupa, apostolski nuncij, biskup Komarica i dva kardinala. Sve prisutne je pozdravio kardinal Bozanić, rekavši da je »počašćen prisutnošću« tako velikih i dragih gostiju i zahvalio je na odaziv kardinala Rea.

Na kraju raspjevane mise oblikovana je nepregledan procesija, u kojoj je desetak tisuća vjernika iz katedrale Bakačevom ulicom, Trgom bana Jelačića te Radićevom pošlo do Kamenitih vrata, noseći slike Majke Božje od Kamenitih Vrata.

26. svibnja – U povodu 490. obljetnice smrti biskupa, malteškog viteza i hrvatskog bana Petra Berislavića, velikog branitelja pred osmanlijskim navalama, u katedrali je održano misno slavlje. Predvodio ga je mons. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački.

U prigodnoj propovijedi biskup Šaško je, uz ostalo, istaknuo: »Danas nas je zbližio spomen čovjeka koji povezuje jug i sjever, europske kulturalne različitosti. Njegov život nas vodi u Vranu, sjedište viteškoga reda i u daleko 12. stoljeće. U njem se vraćamo do priorata, od kojega je ostalo samo ime.« Povezao je viteški

red, grad Trogir, bl. Augustina Kažotića i tako »prošetao« kroz povijest sa svim složenostima te političkim i crkvenih iskušenjima.

Biskup je rekao: »Zahvaljujemo Bogu za dobro koje su tijekom povijesti činili malteški vitezovi i za ono što Malteški red čini u današnjim danima«, i zaključio: »Europa može živjeti samo ako živi nesebičnost i požrtvovnost, jer je baš to jamstvo zajedništva!«

10. lipnja – Pomoćni zagrebački biskup Valentin Pozaić predvodio je u katedrali svečanu misu zahvalnicu za akademsku godinu 2009./2010., za sve studente i profesore Sveučilišta u Zagrebu.

Biskup Pozaić se osvrnuo na aktualno stanje u današnjem društvu i rekao da su teme mržnje i praštanja, dobrote i blagosti presudne za naš duhovni i društveni život. Na kraju je poručio studentima: »Neka blagoslov bude vaša snaga, u kušnjama neka vam dade postojanost, a u uspjesima skromnost.«

Na misi zahvalnici bili su prisutni rektor Sveučilišta, dekani i profesori pojedinih fakulteta, brojni studenti i

studentice. Koncelebrirali su profesori svećenici s KBF-a i ostalih visokih katoličkih učilišta.

18. lipnja – Uoči svećeničkog ređenja u prvostolnici održano je molitveno bdijenje za svećenička i redovnička zvanja. Molitveno bdijenje i molitvu predvodio je vicerektor Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa vlč. Damir Ocvirk. U molitvenom i misnom slavlju sudjelovali su vjernici, redovnice i bogoslovi, koji su molili za svoje kolege i prijatelje i za nova duhovna zvanja. Molitvu je pjevanjem pratio zbor bogoslova.

19. lipnja – Kardinal Josip Bozanić zaređio je u katedrali jedanaestoricu svećenika. Između njih pet ih je zaređeno za Zagrebačku nadbiskupiju, a ostali pripadaju redovničkim zajednicama. Za Zagrebačku nadbiskupiju zaređeni su Darko Bručić Pavuk, Vladimir Drnetić, Kornelije Grgić, Andrija Miličević i Branko Risek. Za redovničke zajednice zaređeni su fra Robert Ćibarić, OFM, fra Tomislav Feletar, OFM, fra Danijel Gornik, TOR, fra Matej Jovanovac, TOR, o. Mario Škrtić, OSPPE, o. Marko Šop, SCJ.

U misnom slavlju sudjelovali su apostolski nuncij u RH Mario Roberto Cassari, zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško, imenovani pomoćni biskup Mijo Gorski, provincijali redovničkih zajednica koji imaju novoređenike, rektor Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa mons. Stjepan Baloban i drugi odgojitelji te oko 200 svećenika.

Na slavlju su bili rodbina i prijatelji ređenika, mnogobrojni redovnici i redovnice i sjemeništarci. Bilo je i mnogo ostalih vjernika.

Kardinal je u propovijedi iznio misli pape Benedikta XVI. da svećenik nije samo netko tko obavlja službu, kao što to drugi rade u društvu, nego on radi nešto što nijedno drugo ljudsko biće ne može po sebi činiti. Obraćajući se ređenima, naglasio je da je svećeništvo u prvom redu služba poradi Krista i zato ako Isusa stave u središte svoga života, moći će svoju službu prilagođavati novim vremenima i ne će im ponestati ideja.

Svečanost ređenja i misnog slavlja uzveličao je katedralni zbor pod ravnanjem Miroslava Martinjaka, uz orguljsku pratnju Nevena Kraljića.

26. lipnja – Svečanim misnim slavljem u zagrebačkoj prvostolnici proslavljen je spomendan sv. Josemarije Escriváa de Balaguera, utemeljitelja osobne prelature »Opus Dei«. Uza sudjelovanje brojnih vjernika slavlje je predvo-

dio apostolski nuncij u RH nadbiskup Mario Roberto Cassari, u zajedništvu s mons. Jorgeom Ramosom i rektorom zagrebačke katedrale Josipom Kuhtićem te više svećenika. U propovijedi je nuncij rekao da je sv. Josemaria trajno osjećao Božju blizinu, odakle je »crpio snagu i svjetlo za velikodušno vršenje svoga poslanja«.

»Opus Dei« je na poziv kardinala Josipa Bozanića od 2003. godine trajno prisutan u Hrvatskoj. U Zagrebu postoje dva centra: Kulturni centar »Harmica«, u kome se održavaju susreti i predavanja za žene. Djeluje i u studentskom domu za djevojke. Drugi je »Medveščak«, koji okuplja muškarce i mladiće i brine se za njihovo duhovno obrazovanje. Prelatura u Hrvatskoj ima velik broj suradnika i simpatizera.

3. srpnja – Biskupsko ređenje mons. Mije Gorskog. Događaj je opširno opisan u zadnjem broju (br 14/2010.) i nalazi se na prvim stranicama.

8. listopada – O pedeset i trećoj obljetnici smrti službenice Božje Marice Stanković misnim slavljem u zagrebačkoj prvostolnici slavljeno je slavlje, koje je vodio pomoćni zagrebački biskup Mijo Gorski, s 25 svećenika. U propovijedi je istaknuo vjeru Marice Stanković, koja je u teškim komunističkim vremenima ispravno razumjela značenje i važnost vjere, koju je hrabro prihvatila i svjedočila. Bila je velika u ulozi žene, vjernice, učiteljice, i na slobodi i u zatvoru.

Pri kraju misnoga slavlja postulator mr. Milan Pušec izvijestio je o procesu za proglašenje blaženom Marice Stanković. Na misnom slavlju uočeni su brojni članovi križarskih organizacija odjeveni u svoje nošnje. Bio je prisutan i značajan broj vjernika iz Karlovca, Donje Voće, kao i župa otoka Krka, Cresa, Lošinja i Paga.

16. rujna – Održana je završna proslava vinkovske godine, o 350. obljetnici smrti

sv. Vinka Paulskog i sv. Luize de Marillac. Svečano euharistijsko slavlje u zagrebačkoj katedrali predvodio je kardinal Josip Bozanić, zajedno s gospičko-senjskim biskupom Milom Bogovićem i biskupom Ivanom Šaskom te drugim svećenicima. Kardinal je izložio veličinu i zasluge sv. Vinka Paulskog i sv. Luize de Marillac, ali je zahvalio i sestrama milosrdnicama, koje su nadahnute i potaknute primjerom svojih velikih uzora pružile svjedočanstvo vjere te svojim primjerom i ljubavlju mnogima pomogle da se održe na životu i da rastu u vjeri.

3. listopada – Svečanim euharistijskim slavljem u katedrali je obilježena 12. obljetnica proglašenja blaženim i 50. obljetnica smrti kardinala Alojzija Stepinca. Tog je dana završeno plenarno zasjedanje Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE). Na slavlju se okupilo 10 kardinala, 33 (nad)biskupa iz cijele Europe te delegati biskupskih konferencija Afrike, Azije i Latinske Amerike.

Misno slavlje predvodio je ostrogonsko-budimpeštanski nadbiskup kardinal Péter Erdő, zajedno s ostalim kardinali-

ma i (nad)biskupima. U pozdravnim riječima kardinal domaćim je poželio: »Neka ovo jubilarno euharistijsko slavlje bude molitva i hvala Bogu za dar bl. Alojzija, čijem zagovoru danas posebno preporučujemo Crkvu i Europi.«

Kardinal Erdő je podsjetio na velebno svjedočenje kardinala Stepinca, kao i na mnoge druge biskupe i svećenike koji su u vrijeme komunističkog režima junački podnosili nasilja, nepravde, mučenja i smrt. Posebno je istaknuo Stepinčevu brigu i borbu za zaštitu temeljnih prava čovjeka. Rekao je: »Sa zahvalnošću se sjećamo bivših naraštaja biskupa mučenika i ispovjedalaca koji nas zagovaraju u sadašnjim vremenima.« Istaknuo je: »Molim Gospodina da stvori novo razdoblje u Europi, da nam podari snagu i svjetlo u ovom vremenu, koje je mirno ali nipošto jednostavno!«

Sa svečanog slavlja u katedrali poslano je pismo podrške sv. ocu papi Benediktu XVI. u Rim.

14. listopada – Zagrebačku katedralu ispunili su brojni studenti Sveučilišta u Zagrebu i studenti katoličkog sveučilišta, zajedno sa sveučilišnim profesori-

rima, kako bi za svoj novi »znanstveni početak« i početak nove školske godine izmolili Božju pomoć. Euharistijsko slavlje s trideset svećenika, uglavnom profesora, predvodio je zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Poručio je: »Ne smijemo biti obeshrabreni. Upravo su znanstvene ustanove, odgojne obrazovne institucije mjesta na kojima se naslučuje važnost temelja i vrednovanja oslonaca«, koje treba usaditi u pore društva.

24. listopada – Proslavljena je 120. obljetnica redovničke družbe Služavke Maloga Isusa. Zahvalno euharistijsko slavlje u prvostolnici predvodio je kardinal Josip Bozanić, u koncelebraciji s vrhbosanskim nadbiskupom kardinalom Vinko Puljićem, apostolskim nuncijem u RH Mariom Robertom Cassarijem i u BiH Alessandrom d'Erricom, vojnim or-

dinarijem Jurjem Jezerincom, bjelovarsko-križevačkim biskupom Vjekoslavom Huzjakom, provincijalima redovničkih zajednica i mnogo svećenika. U slavlju su sudjelovale i brojne služavke Malog Isusa, sa svojim poglavaricama, te redovnice drugih zajednica i brojni vjernici.

Kardinal je u propovijedi podsjetio da je družbu osnovao nadbiskup Josip Stadler, 24. listopada 1890., u Sarajevu, sa željom da pomogne sirotinji svoga vremena. »Velika ljubav prema siromasima i patnicima, potrebnima s ruba društva, odlika je Božjih ljudi, koji očima vjere u siromasima prepoznaju Kristovo lice.« Zatim je

nastavio: »U duhu svrhe i karizme družba već 120 godina neprekidno živi i djeluje. U našoj lokalnoj Crkvi želimo biti njezino srce, trudeći se otkriti i razumjeti potrebe konkretnog vremena.«

4. prosinca – Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić zaredio je petnaest novih đakona. U svečanom misnom slavlju u katedrali sudjelovali su pomoćni biskupi i oko stotinu dijecezanskih i redovničkih svećenika. Između ređenika osmorica su za Zagrebačku nadbiskupiju,

a ostali pripadaju redovničkim zajednicama. U svjetlu gesla »Ljubavlju služite jedni drugima«, koje su izabrali za đakonsko ređenje, kardinal ih je pozvao da na poseban način budu ponizni i neustrasivi svjedoci evanđelja ljubavi.

Večer prije đakonskog ređenja Povjerenstvo za pastoral duhovnih zvanja organiziralo je u katedrali molitveno bdijenje.

15. prosinca – U prvostolnici je misnim slavljem proslavljena godišnjica mučeništva i smrti Drinskih mučenica. Drinske mučenice su djevice i mučenice koje su 15. prosinca 1941. našle smrt u Drini kod Goražda. Misno slavlje je predvodio rektor katedrale mr. Josip Kuhtić, u koncelecijaciji s više svećenika.

Redovnice kćeri Božje ljubavi došle su u Sarajevo na poziv nadbiskupa dr. Josipa Stadlera, 1882. Na Palama, kod Sarajeva, otvorile su samostan »Marijin dom«, 1911. godine. Održavale su nastavu u osnovnoj školi i pomagale susjedima, bez obzira na vjeru i nacionalnost. Bile su to ratne godine, opasne godine. Kćeri

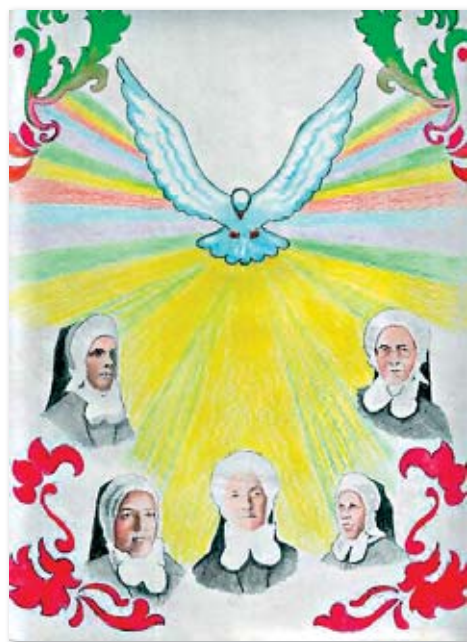
su njegovale bolesnike, pekle kruh djeci državnoga dječjeg doma te pomagale siromahe i prosjake.

11. prosinca 1941. došli su četnici i opkolili samostan, opljačkali ga i odveli u zarobljeništvo redovnice. Vodili su ih po snijegu, uz preslušavanja i ispitivanja, do Carevih Voda i Sjetline. Tamo je s. Berchmana od umora klonula, a kasnije je ubijena, 23. prosinca 1941. Ostale redovnice su odvedene u Goražde, kamo su stigle 15. prosinca 1941. Smještene su u zgradu vojarnice, na kat. Noću, u pijanom stanju, u njihovu sobu navalili su četnici. Redovnice su skočile kroz prozor, nakon čega su ubijene i bačene u rijeku Drinu. Tih je dana bačeno u Drinu oko 8000 ljudi.

Prvi koji je zapisao te zločine bio je slovenski svećenik Franc Ksaver Meško, koji se tih dana nalazio na Palama. O tome je napisao više knjiga i članaka.

Imena mučenica: s. Jula Ivanišević, r. 1893., s. Berchmana Leidenix, r. 1865., s. Krizina Bojanc, r. 1885., s. Antonija Fabjan, r. 1907. i s. Bernadeta Banja, r. 1912.

Papa Benedikt XVI. potpisao je dekret o mučeništvu Drinskih mučenica, koje su bile ubijene iz mržnje prema vjeri, i time je otvoren put za njihovo proglašenje blaženima.

MONS. JOSIP KLARIĆ

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2011. GODINI

28. siječnja – U katedrali je započeo ciklus orguljskih koncerata. Otvorio ga je koncertom na orguljama zagrebačke katedrale Alen Kopunović Legetin, orguljaš u požeškoj katedrali. Na programu

su bila djela skladatelja Franza Liszta (1811. – 1868.), kojega smatraju »najkatoličkim skladateljem 19. stoljeća, a možda i cjelokupne povijesti europske glazbe«.

2. veljače – Redovnici i redovnice koji djeluju na području Zagrebačke nadbiskupije proslavili su u katedrali Dan posvećenog života. Misno slavlje predvodio je pomoćni zagrebački biskup mons. dr. Valentin Pozaić. Na slavlju su sudjelovali u koncelebraciji provincijali redovničkih zajednica sa sjedištem u Zagrebu te brojni redovnički i dijecezanski svećenici, uz

učesće mnogih redovnica, kao i redovničkih kandidata i kandidatice te brojnih vjernika. U homiliji biskup je rekao: »Svjetlo svijeće posvećenoga života postaje ohrabrenje i nadahnuće za mudrost i snagu u svim zahtjevima suvremenoga društva!« Biskup je podsjetio i na skoro proglašenje blaženim pape Ivana Pavla II. kao i na skori dolazak pape Benedikta XVI. u Hrvatsku i pozvao na molitvu za obitelji.

10. veljače – Proslavljeno je Stepinčevo. U zagrebačkoj katedrali tijekom cijelog dana okupljalo se mnoštvo vjernika iz cijele domovine. Bila je to prava proslava blagdana bl. Alojzija Stepinca, koja sve

više prerasta u red najvećih blagdana Katoličke crkve hrvatskog jezika. U zagrebačkoj katedrali oko groba blaženika i hrvatskog mučenika vjernici su se u svojevrsnim procesijama izmjenjivali od jutra do večeri. Vrhunac okupljanja je bilo večernje euharistijsko slavlje, koje je predvodio nadbiskup kardinal Josip Bozanić, zajedno s papinskim nuncijem

Robertom Mariom Cassarijem, gostom zrenjaninskim biskupom Ladislavom Nemetom, bjelovarskim biskupom Vjekoslavom Huzjakom i pomoćnim zagrebačkim biskupima te brojnim biskupijskim i redovničkim svećenicima. Uz vjernike Zagrebačke nadbiskupije uočena je i skupina vjernika iz Splitsko-makarske nadbiskupije.

U propovijedi je kardinal istaknuo veliku ulogu blaženika u obrani vjere u svom narodu, a mi »po blaženom Stepincu vidimo da nas Bog ne ostavlja«, pa i u ovim vremenima u kojima ponovno osjećamo snažne nasrtaje i zato molimo »Blaženi Alojzije, ne zaboravi nas!«

11. ožujka – Na 9. obljetnicu smrti kardinala Franje Kuharića euharistijsko slavlje u prvostolnici predvodio je njegov nasljednik kardinal Josip Bozanić. Učešće u slavlju uzeli su brojni vjernici i crkveni dostojanstvenici od papinskog nuncija u RH, pomoćnih biskupa Zagrebačke nadbiskupije, generalnog vikara Varaždinske biskupije, franjevačkog provincijala, do kanonika, prebendara i brojnih svećenika.

U homiliji kardinal Josip Bozanić ocrtao je lik pokojnog Kuharića, s posebnim osvrtom na dolazak pape Ivana Pavla II. u Zagreb i rekao: »Dok se pripremamo za skori pohod pape Benedikta XVI. Hrvatskoj, u živom sjećanju obnavljamo spomen na prvi pohod sluge Božjeg Ivana Pavla II., kada ga je kardinal Kuharić baš ovdje, u prvostolnici, sa suzama u očima i drhtava glasa, ispunjena radošću i zahvalnošću, pozdravio u ime svih hrvatskih vjernika. Taj je prvi pohod naš kardinal okarakterizirao kao pečat cijeloj hrvatskoj povijesti.«

Na kraju misnog slavlja svi su zajedno molili molitvu za obitelj povodom lipanjskog susreta obitelji i pohoda Benedikta XVI. Hrvatskoj

12. ožujka – Na početku korizme, a u povodu dolaska pape Benedikta XVI. u Hrvatsku održano je klanjanje u zagrebačkoj katedrali. Tisuću mladih grada Zagreba, iz raznih župa i zajednica, u dobrom raspoloženju pjevalo je, molilo i u pobožnosti razmišljalo. Puni sat vremena proveli su u duhovnom ozračju i klanjanju, uz pjesmu. Klanjanje je predvodio fra Milan Krišto, zajedno s brojnim članovima Frame, a pjesmu je predvodio sastav »Tobia«.

20. ožujka – Katedralu su ispunili brojni vjernici moleći za žrtve potresa u Japanu. U molitvi su sudjelovali i drugi. Tako japanski veleposlanik u Republici Hrvatskoj Yoshio Tamura, sa suprugom, u ime Vlade RH ministar znanosti, obrazovanja

i športa dr. Radovan Fuchs, kao i mnogi drugi koji su izrazili iskrenu sućut svim građanima Japana. Misno slavlje predvodio je rektor katedrale prebendar Josip Kuhtić. Brojni vjernici nakon misnoga slavlja osobno su izrazili sućut japanskom veleposlaniku i njegovoj supruzi, a potom i donirali sredstva za pomoć stradalima u tragediji koja je pogodila Japan.

26. ožujka – Zbor sv. Cecilije i Bratovština Presvetoga Oltarskog Sakramenta župe Uznesenja Marijina iz Jelse na Hvaru predstavili su u zagrebačkoj katedrali procesiju *Za križem* i pjesme Velikoga tjedna, a u nedjelju 27. ožujka pjevali su na poldanjoj misi. U programu su sudjelovali kardinal Josip Bozanić i nekađašnji ministar kulture RH Božo Biškupić. Upravo na nastojanje i zauzimanje Bože Biškupića procesija je uvrštena na UNESCO-ovu listu nematerijalne baštine. Križonoša Mario Ivanišević unio je križ u prvostolnicu te ga pred oltarom predao župniku Jelse Stanku Jerčiću. On je predstavio Bratovštinu, koja ima

77 članova, a u pratnji križonoše sudjeluje 64 nosača raznih svjetala. Zbor sv. Cecilije, pod ravnanjem Slavka Reljića, izveo je desetak napjeva.

8. travnja – Na poticaj hrvatskih biskupa, održana su širom Hrvatske vjernička okupljanja na kojima se molilo za domovinu. U zagrebačkoj katedrali misu za domovinu predvodio je zagrebački

biskup Mijo Gorski, a jednosatno klanjanje s razmatranjem vodio je biskup dr. Ivan Šaško.

13. travnja – U sklopu nastavljanja manifestacija *Pasijske baštine* u zagrebačkoj prvostolnici nastupio je ansambl narodnih plesova i pjesama »Lado«. Na koncertu *Muka gorka Gospodina* kao retrospektivu izveo je najuspješnija korizmena djela i napjeve raznih hrvatskih krajeva.

26. travnja – Građanski nogometni klub »Dinamo« iz Zagreba prigodom proslave 100-godišnjice postojanja prisustvovao

je svetoj misi u katedrali. Misno slavlje predvodio je pomoćni zagrebački biskup Mijo Gorski, a u slavlju su učestvovali vodstvo kluba, aktivni igrači svih generacija, kao i oni koji su sada u mirovini a svojom igrom proslavili su klub. Katedrala je bila dobro popunjena. Misna čitanja preuzeli su i pročitali neki bivši i sadašnji igrači.

29. travnja – U zagrebačkoj katedrali, gdje počivaju zemni ostaci hrvatskih mučenika Petra Zrinskog i Frana Krste Frankapana, misno slavlje u predvečerje 340. obljetnice njihove smrti predvodio je gospičko-senjski biskup Mile Bogović. Uz njega je bio rektor katedrale Josip Kuhtić, župnik iz Preloga Antun Hobljaj, gvardijan iz Čakovca o. Stanko Belobrajdić, mons. Juraj Batelja i drugi svećenici.

Mons. Bogović je u svojoj propovijedi Zrinske i Frankapane postavio kao uzore samostalne hrvatske države i rekao: »Ako ikada, onda su nam danas potrebni ovakvi uzori i ideali kada kao nacija osjećamo veliku nepravdu što ju je počinio haaški sud nad hrvatskim generalima.«

Na grob hrvatskih mučenika položeni su vijenci a položili su ih predstavnici garde Čakovca, izaslanstva Međimurske županije, Hrvatskog vojnog učilišta »Petar Zrinski«, Družbe »Braća hrvatskog zmaja«, Grada Hrvatske Kostajnice i Općine Zrinski Topolovac.

12. svibnja – Povodom 48. svjetskog dana molitve za duhovna zvanja misno slavlje u katedrali predvodio je pomoćni biskup zagrebački mons. Mijo Gorski. Koncelebrirali su poglavari Nadbiskupskog sjemeništa dr. Stjepan Baloban, mr. Dubravko Škrilin i drugi svećenici i redovnici.

Nakon misnog slavlja u dvorani Pastoralnog centra izveden je dodatni program, u kojem su uz prikaz nekih dijelova filmova o papi Ivanu Pavlu II. učenice raznih družba izvele scenski prikaz o traženju i odazivanju Božjem pozivu.

14. svibnja – Svečano euharistijsko slavlje u zagrebačkoj prvostolnici predvodio je dr. Stjepan Baloban, rektor, u koncelebraciji svih odgojitelja i zajedništvu svih uzvanika. Bilo je to povodom programa *Otvorena vrata bogoslovije*, kad su se okupili odgajatelji, bogoslovi, njihovi roditelji, rođaci i prijatelji. Propovijedao je rektor bogoslovije, a na kraju misnog slavlja svaka je obitelj, predvođena svo-

jim bogoslovom, iz ruke rektora Balobana primila na dar i trajnu uspomenu: sliku kipa Majke Božje što se nalazi u bogoslovskoj kapeli.

Tom zgodom u Dvorani »Vijenac« održan je prigodan program.

14. svibnja – Mladi iz svih dijelova Zagreba i okolice, članovi Katoličke malonogometne i odbojkaške lige, mnogi redovnici i redovnice okupili su se u katedrali na posljednjem u nizu klanjanja posvećenih Papinu dolasku u Hrvatsku i susretu s mladima. Klanjanje je predvodio povjerenik za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije Domagoj Matošević, uz ostale mlade svećenike suorganizatore Papina posjeta. Pjevanjem i sviranjem klanjanje je uljepšao Nadbiskupijski zbor mladih.

5. lipnja – Prema programu pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj dragi gost je pohodio zagrebačku prvostolnicu. Dočekali su ga svećenici, redovnici, redovni-

ce te svećenički i redovnički kandidati. Nakon pjesme i molitve časoslova Papa je prisutnima izrekao svoju poruku, koju smo donijeli na posebnom mjestu u ovom časopisu. A nakon toga dugo je molio na grobu bl. Alojzija Stepinca.

9. lipnja – Studenti Zagrebačkoga i Hrvatskoga katoličkog sveučilišta ispunili

su katedralu na misi zahvalnici povodom kraja akademske godine. Pjesmama, molitvom i propovijedi iskazana je zahvala Bogu za 342. akademsku godinu. Predvoditelj slavlja je bio pomoćni zagrebački biskup Valentin Pozaić, a uz njega je sudjelovalo dvadesetak svećenika aktivnih u studentskom pastoralu, rektor Zagrebačkog sveučilišta, dekani i profesori.

Svojim pjevanjem misno slavlje je uzveličao združeni zbor Instituta za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« i zbor bogoslova. Studenti Muzičke akademije svirali su na puhačkim instrumentima.

12. lipnja – U zagrebačkoj prvostolnici je kardinal Josip Bozanić slavio euharistijsko slavlje kao zahvalnicu za uspješan Papin pohod Hrvatskoj. Zahvalio je Bogu za milosni dar povijesnog događaja, koji će se ne samo pamtiti, nego ćemo se na nj vraćati i u njemu uvijek iznova prepoznati poruke za naš život. »Čovjek je ponosan kako se lijepo govorilo i pisalo o Hrvatskoj« – rekao je kardinal. Kardinal je zahvalio i svim odborima, kako crkvenim, tako i državnim, policiji, zdravstvenim i medijskim službama, brojnim volonterima, a osobito mladima. Na kraju je rekao: »Ono što je Papa ostavio čuvajmo u svojem srcu i razvijajmo, da nosi rod, jer to je ono što nas izgrađuje, to je ono što čini da dobro raste u našoj sredini!«

18. lipnja – U zagrebačkoj prvostolnici zaređio je kardinal Josip Bozanić 17 novih svećenika. Na početku homilije je rekao da se to ređenje događa u »ozračju blagoslovljenog pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj«. Za svećenike Zagrebačke nadbiskupije zaređeni su Milan Dančuo (Vrbovec), Dragutin Gereci (Laz), Tomislav Hačko (Zagreb, Kustošija), Josip Horvat (Mihovljan), Nikola Jurković (Sv. Martin pod Okićem), Mario Pavić (Velika Mlaka), Jakov Rađa (Zagreb, Sv. Petar) i Ivica Šturlić (Čučerje). Za Hrvatsku franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda fra Petar Horvat (Čakovec), fra Marino Kuzminski (Starigrad, kraj Ko-

privnice), fra Marko Pustišek (Klanjec) i fra Josip Soldo (Požega). Za Hrvatsku kapucinsku provinciju fra Željko Cestar (Kupinec) i fra Antonio Lovrić (Dugo Selo). Za Hrvatsku provinciju franjevac konventualaca fra Zlatko Vlahek (Ivanec). Za hrvatsku pokrajinu Družbe Isusove o. Smiljan Miličević (Posuški Gradac) a za Hrvatsku salezijansku provinciju Filip Tomić (Đulovac). Uz kardinala Bozanića bili su pomoćni zagrebački biskupi, provincijali i oko 200 svećenika. Svojim molitvama u radosti srca ređenike su pratili njihovi roditelji, braća i sestre, rodbina te brojni prijatelji.

Na kraju obreda kardinal je čestitao mladim svećenicima i rekao: »Vi ste sada Kristovi svećenici. Kristovi svećenici ostajete zauvijek. Ovo što je sada izvršeno trajat će ne samo na zemlji nego i u vječnosti!«

19. lipnja – U Zagrebu je održano šesnaesto Međimursko proštenje, godišnja tradicionalna kulturno-vjerska manifestacija koja okuplja Zagrepčane podrijetlom iz Međimurja. Proštenje

je započelo svečanim misnim slavljem, koje je u katedrali predvodio varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak, u zajedništvu s više svećenika, među kojima su bili dr. Matija Berljak i mons. dr. Juraj Kolarić. Pjevao je zbor varaždinske katedrale »Chorus angelicus«, a prisutni su bili članovi puhačkog ansambla, za orguljama Božica Tuđan, kao i članovi KUD-ova iz Kotoribe i Zasadbrega u međimurskim narodnim nošnjama, članovi zbora čakovečke Udruge umirovljenika te članovi Zrinske garde iz Čakovca.

Uz organizatore, članove Zavičajnog društva »Međimurje« u Zagrebu, prisutni se bili brojni uzvanici, među kojima zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, međimurski župan Ivan Perhoč i drugi.

26. lipnja – Svečanim euharistijskim slavljem u prvostolnici proslavljen je spomendan sv. Josemarije Escriváa de Balaguer, utemeljitelja osobne prelature »Opus Dei«. Misno slavlje je predvodio zagrebački pomoćni biskup dr. Ivan Šaško, uz koncelebraciju regionalnog vikara prelature »Opus Dei« za Hrvatsku Josepha Peguere i ostalih svećenika te uz sudjelovanje brojnih vjernika. Na službu Hrvatskoj nalaze se tri svećenika prelature »Opus Dei«, a prelatura broji stotinjak članova te velik broj suradnika i simpatizera.

29. lipnja – Na svetkovinu sv. Petra i Pavla oko tisuću mladih ispunilo je zagrebačku katedralu i zajedno s kardinalom

Josipom Bozanićem u misnom slavlju zahvalilo Gospodinu za milosti koje su nam iskazane prigodom dolaska pape Benedikta XVI. u Hrvatsku. Katedrala je odjekivala pjesmom mladih, a kardinal je zahvalio svima, posebno onima koji su bilo kakvu službu imali u organizaciji veličanstvenog posjeta.

Mnogi između mladih imali su na sebi prepoznatljivu žutu majicu kakvu su nosili mladi redari prigodom papina posjeta.

16. srpnja – Vjernici okupljeni u zagrebačkoj katedrali sjedinjeni u molitvi u

misnom slavlju i zadušnici koje je predvodio zagrebački pomoćni biskup dr. Ivan Šaško za pokojnog Otta von Habsburga. On je bio najstariji sin posljednjega austrijskog cara i ugarsko-hrvatskoga kralja blaženog Karla IV. Bio je veliki prijatelj hrvatskoga naroda i kao prijestolonasljednik osjećao se Hrvatom. Umro je u Bavarskoj, a pokopan u Beču. Znao je da je »Hrvatska zemlja kojoj je tijekom stoljeća Europa za mnogo toga morala biti zahvalna« i zato se svim silama zauzimao da Hrvatska bude priznati član europske zajednice, kojoj pripada.

Otto von Habsburg je više puta bio u Zagrebu i uvijek je pohodio našu katedralu i pomolio se na grobu bl. Alojzija Stepinca. S poštovanjem se pomolio i na grobu Zrinskog i Frankapana.

Napomena uredništva:

S datumom 16. srpnja 2011. završava prikaz *Zbivanja u katedrali u 2011. godini* mons Klarića.

DAROVATELJI ZA OBNOVU KATEDRALE u 2010. i 2011. godini

Osim navedenih darovatelja još je veći broj onih čija imena nisu ovdje navedena, jer oni to ne žele, ili nam njihova imena nisu poznata. Ima i onih koji su svoj dar za obnovu katedrale dali u više navrata, a ime im se spominje samo jednom.

Svima jednako zahvaljujemo.

U katedrali služimo svete mise za sve dobročinitelje,
za njihove potrebe i na njihove nakane.

Katedrala je prvi i najveći spomenik naše vjere i kulture. Ona je simbol našega grada i domovine. Zato je svaki dar za katedralu višestruko velik.

2010. GODINA

Agencija za lij. i med. proizvode, Zagreb
»Akng«, d. o. o. , Zagreb
Miroslava Augustinović, Zagreb
Mišo Augustinović, Zagreb
Autocesta Rijeka – Zagreb, d. d. , Zagreb
Obitelj Babić i Narančić
Dr. Vladimir Babuš, Zagreb
Anđela-Marija Bačan, Varaždin
Rozika Balenović, Zagreb
Marijan Barić, Šempas, Slovenija
Dora Baron, Zagreb
Maria Beck, Budimpešta, Mađarska
Mara Begić, Zagreb
Marko i Marica Benak, Zagreb
Biserka Bingula, Jastrebarsko
Marko Bizjak, Zagreb
»Boje lavande«, d. o. o. , Zagreb
Drago Bosnar, župnik, Oroslavje
Iva Brajković, Zagreb
Marija Buzov, Zagreb
Marija Cerin, Zagreb
Smiljan Čibarić, Zagreb
Goran Debeljak, Zagreb
Ilija Dilber, DI, Zagreb
Stjepan Dilber, DI, Zagreb
Kata i Miren Đimšita, Zagreb
»Dinatronic«, d. o. o. , Vrbovec
»Donit« Teslina, d. o. o. , Z. Butković, Zagreb
Ministarstvo kulture, Zagreb
Gizela Đureković, Zagreb
DVD Šestine, Zagreb
»Eccofom«, d. o. o. , Cilika Fruk, Zagreb
»Elektro Pleš«, d. o. o. , Zagreb
»Elektro Novak«, Dragutin Novak, Zagreb
»El-v-Anto«, elektroinst. radovi, Zagreb
Mirela Eškinja, Zagreb

»Eurocop«, d. o. o. , Zagreb
Fakultet elek. Sveučilišta u Zagrebu
»Friva-ab-galeb«, d. o. o. , Zagreb
Friz. salon »Zorica«, vl. Z. Grgić, Zagreb
Friz. salon Terzić Manuela, Zagreb
Frizerski salon, Mirjana Baranašić, Zagreb
»G.M.B.«, d. o. o. , Mladen Glovacky, Zagreb
Galerija »Mona Lisa«, d. o. o. , Zagreb
»Gating-92«, d. o. o. , Zaprešić
Geo omega, d. o. o. , Zagreb
Zlata Gilić-Šabić, Makarska
Dražen Gjoić, Samobor
Paško Glasnović, Gora
Grad Zagreb
Darko Gusak, autoprijevoznik, Zagreb
Ljiljana Henigsman, Zagreb
»HKM-summer«, Obrovac – Sydney, Australija
Ivka Hlavaček, Zagreb
»Hakom«, Zagreb
Hrv. agencija za poštu i el., Zagreb
»In-art«, d. o. o. , Zagreb
Verona Ivančević, Zagreb
Ivan Ivanković, Zagreb
Odvjetnički ured Ivković, Zagreb
Štefica Jembrih, Zlatar
Branko Jukić, Zaprešić
Viktorija Jukić, Zagreb
Janja Jurić, Zagreb
Ljubica Jurin, Zagreb
Iljko Katušić, Zagreb
Marijana Klarić, Slavonski Brod
Jadranka Roso, Zagreb
Marija Kolar, Konstanz, Njemačka
Ivan Konjevod, Križevci
Ljiljana Koričić, Zagreb
Ivan Kos, Novska
Vladimir Kota, Zagreb
Ivan Kovačec, Zagreb

- Nikola i Nevenka Kovačević, Zagreb
 Ljerka Koydl, Zagreb
 Zdravko i Barbara Kuharić, Windsor, Canada
 Jadranska Kvasnička, Zagreb
 Obitelj Laksar, Zagreb
 Alojzije i Dubravka Lazić, Sesvete
 Vladimir Legan, Zagreb
 »LIO STARTER«, d. o. o. , Zagreb
 Mila Luburić, Vukovar
 Franjo Lucić, Brckovljani
 Božena Lučić, Zagreb
 Marijan i Mira Lukić, Zagreb
 Milan Majetić, Sesvete
 Obitelj Malešić, Doncaster, Australija
 Filip Matić, München, Njemačka
 Josip Matković, Zagreb
 Tomislav Matković, Zagreb
 Marija Matulić, Zagreb
 Krešimir Megerle, Zagreb
 Jana Meinhard, Zagreb
 Nikola Mihić, Zagreb
 Davor Miškić, Calgary, Canada
 Marijan Mudri, Zagreb
 Obitelj Muha, Čakovec
 Dragica Nimmervoll, Zagreb
 Anka Novak-Berger, Zagreb
 Vera Olajoš, Zagreb
 »Omv-indoil«, d. o. o. , Donji Stupnik
 Franjo i Nada Pačić, Stuttgart, Njemačka
 Alojzije Pakrac, župnik, Margečan
 Marija Palešćak, Zagreb
 Dragica Pavliša, Zagreb
 Štefanija Pečnik, Zagreb
 Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
 Štefica Petrinac, Pojatno
 Štefica i Dragec Petrinac, Ontario, Canada
 Olga Piasevoli, Zagreb
 Božica Pleša, CA JTZ, Canada
 »Plin inženjering«, d. o. o. , Zagreb
 Zdravko Podravec, Zagreb
 Božica Poldrugač, Zagreb
 Danica Poljičak, Zagreb
 Rade Poropat, Zagreb
 Lucka i Eny Radović, Zagreb
 Mato Repić, Zagreb
 Rigeta, d. o. o. , Zagreb
 Miroslav Kladić, Zagreb
 »S. B. ekskluziv – promet«, d. o. o. , Zagreb
 »Sanatio«, d. o. o. , Zagreb
 Obitelj Šimunović, Zagreb
 Dragica Skender, Zagreb
 »Solis Romano«, d. o. o. , Zagreb
 Župa Presv. Srca Isusova, Zagreb
 Obitelj Sršek, Zagreb
 Vinko Stojanović, Zagreb
 Katica Štulac, Orhideja, Ozalj
 Paula Sukreški, Zagreb
 Ana Svetina, Zagreb
 Maja Svetina, Zagreb
 Stjepko Svetina, Zagreb
 Marija Taučer, Zagreb
 »Team arhitektura«, d. o. o. , Zagreb
 »Telekom elektro montaža«, d. o. o. , Zagreb
 Jelka i Jurica Tomašić, Zagreb
 Katica i Dragutin Tomašić, Zagreb
 Obitelj Tomić i Prsten, Zagreb
 »Trans Agram«, d. o. o. , Zagreb
 Luce i Anto Trutić-Kepić, Travnik – Zagreb
 Mirjana Tudorić, Zagreb
 Bibijana Turkalj, Zagreb
 Tvornica želj. vozila »Gredelj«, d. o. o, Zagreb
 Učenički dom Maksimir, Zagreb
 Dominik Vincelj, Zagreb
 Ana-Marija Vinković, Zagreb
 Branko Vojnović, Zagreb
 Jasna Vujasić, Zagreb
 Ante Vukorepa, Zagreb
 Obitelj Vurušić, Zagreb
 »Wiena«, d. o. o. , podružnica Zagreb
 Dinka i Mirko Wurster, Zagreb
 Božica Zoko, Gradište
 Ante Zovko, Heilbronn, Njemačka
 Stana Zubčić, Zagreb
 Petar i Mara Žuljček, Bestovje
 Župa Presvetog Trojstva, Zagreb
 Župa sv. Ane, Bjelovar
 Župa sv. Mirka, Šestine
 Župni ured Topusko
 Župni ured Visoko
- 2011. GODINA**
 Kruno Abramušić
 »Arh-projekt«, d. o. o. ,Zagreb
 »Axis design«, d. o. o. , Zagreb
 Dr. Vladimir Babuš, Zagreb
 Igor Bagarić, Velika Gorica
 Marijan Barić, Šempas
 Mara Begić, Zagreb
 Biserka Bingula, Jastrebarsko
 Ivan Birt, Zaprešić
 Josip Bobaš, Zagreb
 Marija Brlek, Zagreb
 Ivan Brzović, Velika Mlaka
 Šimun Crljen, Zagreb
 Obitelj Čolak, Babina Greda
 Radica Čorić, Mostar

- Goran Debeljak, Zagreb
 Obitelj Debeljak, Zagreb
 Željka Debeljak, Zagreb
 Ilija Dilber, DI, Zagreb
 Stjepan Dilber, DI, Zagreb
 Snježana Dujmović
 Kata i Miren Đimšita, Zagreb
 Mirela Eškinja, Zagreb
 »Faroš«, d. o. o. , Zagreb
 Ivka Fijačko, Zagreb
 Zdravko Filipi, Zagreb
 Marko Franjić, Zagreb
 Zlata Gilić-Šabić, Makarska
 Prep. pl. masa i umj., Josip Gorički, Zagreb
 »Granidor inženjering«, d. o. o. ,Zagreb
 Ivan Slobodan Grbavac
 Ante Grubišić, Zagreb
 »Interkolor«, d. o. o. , Zagreb
 Verona Ivančević, Zagreb
 Nikola i Branka Jarnečić
 Viktorija Jukić, Zagreb
 Janja Jurić, Zagreb
 Kapital trgov. društvo, d. o. o. , Zagreb
 Dr. Iljko Katušić, Zagreb
 Ankica Kolar, Zagreb
 Davor Korak, Zagreb
 Ivan Kos, Novska
 Vladimir Kota, Zagreb
 Mr. Silvija Kovač, Zagreb
 Branka Krovinović, Zagreb
 Alojzije i Dubravka Lazić, Sesvete
 Mila Luburić, Vukovar
 Božena Lučić, Zagreb
 Marijan i Mira Lukić, Zagreb
 Nikola Ljubešić, Zagreb
 »MARIOMONT«, d. o. o. , Zagreb
 Jana Meinhard, Zagreb
 Nikola Mihić, Zagreb
 Milica Mikša, Pregrada
 Klaudija Mioč, Švicarska
 Davor Miškić, Bol (Brač)
 Obitelj Mušterić, Zagreb
 Dragica Nimmervoll, Zagreb
 Ilija Nujić, Derventa
 Franjo i Nada Pačić, Stuttgart
 Marija Palešćak, Zagreb
 Marija Pastulović, Zagreb
 Blaž Paulić, Lakewood, Ohio
 Katica Pavičić, Zagreb
 Štefanija Pećnik, Zagreb
 Nevenka Pehnec, Zagreb
 Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
 Josip Perić, Teisendorf
 Olga Piasevoli, Zagreb
 Frano Protić, Zagreb
 Ministarstvo region. razvoja , Zagreb
 Ivan Režek, Velika Erpenja
 Dragica Skender, Zagreb
 Dragica Smes, Zagreb
 Ante Smolić, Varaždin
 Oliver Soldo, Svt – protupož. teh., Zagreb
 Janko Sovec, Bedekovčina
 Obitelj Sršek, Zagreb
 Paula Sukreški, Zagreb
 Lana i Iva Svetina, Zagreb
 Maja Svetina, Zagreb
 Obitelj Šimunović, Zagreb
 »T. D. D.« gradnja, d. o. o. , Zagreb
 Jelka i Jurica Tomašić, Zagreb
 Katica i Dragutin Tomašić, Zagreb
 Jelka Tomičić, Zagreb
 Jelena Uskoković, Zagreb
 »Vd tehnofilter«, d. o. o. , Staro Čiče
 »Vertiko«, d. o. o. , Zagreb
 Perka Vinojčić, Mala Ostrna
 Živko Visković, Donja Zelina
 Branko Vojnović, inž., Zagreb
 Ante Vukorepa, Zagreb
 Dinka i Mirko Wurster, Zagreb
 »Zidni vrt«, d. o. o. , Zagreb
 Stana Zubčić, Zagreb
 Tonica Zubčić, Zagreb
 Petar i Maša Žuliček, Bestovje
 Krešimir Žulj, Zagreb
 Ivan Žunić, Adelaide
 Žup. ured uznesenja BDM Remete, Zagreb
 Župa bl. Alojzija Stepinca Velika Gorica
 Franjo Protić, Zagreb
 Kapital trgovačko društvo, d. o. o. , Zagreb
 Davorin Iveković, Zagreb
 Boleslaw Kulaga, Zagreb
 »H&D info«, vl. Domagoj Paradi, Zagreb
 Ivan Perzan, Zagreb
 »Pikograf«, vl. Ante Ramljak, Zagreb
 Redovnice službenice milosrđa Zagreb
 »Modulor modeli«, d. o. o. , Zagreb
 Vesna Pušić Miličević, odvjetnički ured,
 Zagreb
 »Miamar«, d. o. o. , Zagreb
 »Edusoft«, d. o. o. , Zagreb
 Pavo Radibratović, Ston
 Ivan Benić, Zagreb
 Jasna Perman-Hrgić, Oriovac

PRVOSTOLNI KAPTOL ZAGREBAČKI

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

POGLAVARSTVO
GRADA
ZAGREBA

CROATIA OSIGURANJE
utemeljeno 1884.

ZAGREBAČKI
HOLDING d.o.o.

ZAGREB, AVENJA DUBROVNIK 16

tel: 01/6503-111, 6503-154

fax: 6503-154

e-mail: upiti@zagrebackholding.com

grafika**markulin**

d.o.o. za izdavačku i tiskarsku djelatnost

Informacije: 01 / 6234 666

E-pošta: vinko@grafika.markulin.hr

U svaku katoličku obitelj

Glas Koncila

hrvatski katolički tjednik

pretplatite se i vjeromdostojne novine stižu na vašu adresu

Kaptol 8, pp 216, Zagreb, tel.: 01/ 4874 326, faks: 01/ 4874 328
www.glas-koncila.hr, e-pošta: pretplata@glas-koncila.hr

